

Innlandet Fylkeskommune

► Medvirkningskonferanse for ny planstrategi

Oppsummeringsrapport

Regional planstrategi for Innlandet fylkeskommune

Oppdragsnr.: 52109830 Dokumentnr.: 001 Versjon: J01 Dato: 2023-07-07

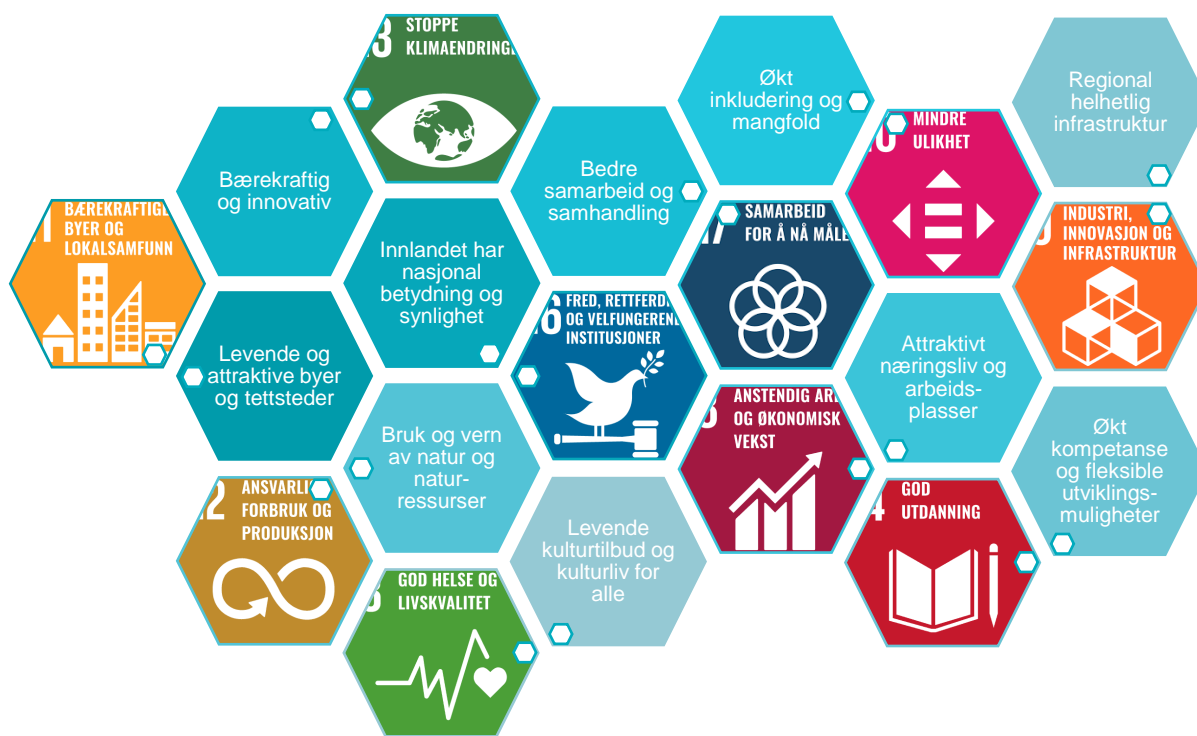
Oppdragsgiver: Innlandet Fylkeskommune
Oppdragsgivers kontaktperson: Inger Stubsjøen
Rådgiver: Norconsult
Oppdragsleder: Henriette Haneborg Kullerud
Fagansvarlig: Stine Radmann
Andre nøkkelpersoner: Stine Radmann, Arne Moe Lysaker

J01	2023-07-07	For bruk	StRad	HenKul	HenKul
B01	2023-05-26	For gjennomgang hos oppdragsgiver	StRad	HenKul	HenKul
Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult AS. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.

Fremtidige muligheter i Innlandet

De sammenstilte innspillene om muligheter peker ut noen hovedtrekk for Innlandet og er sammenstilt med FNs bærekraftsmål.

- ❖ **Levende og attraktive byer og tettsteder**
Boliger, arbeidsplasser, infrastruktur, møtesteder, tjenestetilbud, samarbeid, og økonomisk prioritering
- ❖ **Innlandet har nasjonal betydning og synlighet**
Innlandet er i førerretet i det grønne skiftet, grønn industri og teknologi
- ❖ **Bærekraftig og innovativ**
Norges grønne motor: næringsliv, landbruk, reiseliv og industri, mobilitet, byer og tettsteder
- ❖ **Infrastruktur**
Digital infrastruktur og kraftforsyning. Kollektivtilbud (buss, bane, båt) og veger
- ❖ **Kompetanse og utviklingsmuligheter**
Næringslivet sterkere inn i skolen. Fleksibelt. Desentralisert. Nye modeller for undervisning.

- ❖ **Næringslivet og arbeidsplasser**
Fremoverlent og attraktivt. Teknologiledende. Desentralisert. Grønn industri.
- ❖ **Samarbeid og samhandling**
Satse sterkere sammen for å utnytte ressursene bedre. Samarbeid på tvers av forvaltningsnivå og regioner. Privat og offentlig samarbeid (næring og skoler)
- ❖ **Inkludering og mangfold**
Raushet og omtanke. Få med flere, bedre folkehelse og mindre utenforskap. Arbeidskraftreserve
- ❖ **Natur og naturressurser**
Bruk og vern. Matproduksjon. Levende og aktivt landbruk. Opplevelser. Reiseliv
- ❖ **Kultur**
Tilbud, barn og unge, arenaer, arrangement, flerkulturelt. Kulturfylke

Strategier for å nå ønsket utvikling for Innlandet

Når deltakerne skulle arbeidet med tiltak for å oppnå det Innlandet de ønsker for fremtiden ble det i størst grad lagt vekt på samarbeid, og at samarbeidet må fungere med en grunnvisjon om at «vi er ett Innlandet». Samarbeid på tvers av regionen, forvaltningsnivå, privat og offentlig hvor kreftene kan forenes om felles mål. Nye verktøy for håndtering av interne uenigheter må på plass.

Deltakerne ønsker at det skal sees på nye måter å tilby tjenester på, både når det gjelder mobilitet, helse- og omsorg og utdanning. Her er også stikkordet samarbeid og fleksibilitet i tillegg til bedre infrastruktur, medvirkning og inkludering. Næringslivet bør i sterkere grad inn i skolen for gode synergier ift. arbeidskraftbehov, kompetanseutvikling og arbeidspraksis.

Innlandet må spille videre på de kvalitetene regionen har, både innen næringslivet/industri og natur/naturressurser slik at regionen får en viktig nasjonal betydning, f.eks. innen grønn teknologi, industri og matproduksjon. Øke satsningen på innovasjon med støtteordninger til næringsliv og tjenestetilbudet innen mobilitet, helse og utdanning for å lykkes med andre modeller og nye måter å tilby tjenester på. Bedre utbygd infrastruktur og infrastrukturtilbud er også forutsetninger i denne sammenheng.

Ungdommens ønsker for fremtidens Innlandet

Ungdommene peker på at bedre og billigere infrastruktur er nøkkelen til mye. Et fleksibelt kollektivsystem som knytter regionen bedre sammen vil avhjelpe situasjonen for mange unge i dag som er helt avhengig av å bli kjørt rundt for å treffe andre. Dårlig kollektivtilbud legger også føringer og begrensninger både ift. fritidsmuligheter og skole. De unge ønsker seg derfor bedre og mer fleksibelt kollektivtilbud på buss og tog og bedre veier mellom byer og tettsteder. I tillegg vil godt utbygd digital infrastruktur legge til rette for digital undervisning og gir mulighet til å jobbe desentralisert i distriktet, som igjen gjør bygdene mer attraktiv.

Større satsning på de unge, med flere møteplasser utenfor de tradisjonelle idretts- og kulturarenaene som finnes. Gjerne uorganiserte møteplasser. All må føle seg velkomne, og byer- og tettsteder må inkludere alle. I tillegg ønsker de unge seg møteplasser mellom by og bygd. Videreføre kulturkortet Ung Inn med rabatterte opplevelse og aktiviteter for unge.

Ungdommen ønsker at Innlandet vil satse mer på skole og utdanning i samarbeid med næringslivet. Vellykkede utdanningstilbud og godt samarbeid mellom skolen og næringslivet gir de unge mulighet for undervisning kombinert med jobb og rekrutterer unge til næringslivet i distriktet. Større bredde i utdanningsvalg og tilby fag digitalt for ungdommer som ikke har tilbudet på sin nærscole. Oppdaterte lærere og god økonomi i skolen. Satsning på lavterskel helsetilbud som helsesykepleier i skolen og helsestasjon for ungdom.

Innlandet har mye fin natur og et aktivt landbruk som de unge ønsker å videreføre. De unge ønsker seg et attraktivt Innlandet som kan tilby spennende jobber og attraktive lokalsamfunn som de kan flytte tilbake til. Unge må få flytte ut og utvikle seg, men de har ønsker om, og håper på muligheter til å flytte tilbake. Det forutsetter at Innlandet kan tilby attraktive bo- og arbeidsmuligheter.

Innhold

1	Innledning	8
1.1	Oppdragsbestilling	9
1.2	Metode og design	10
1.3	Gjennomføring av verksteder	10
1.3.1	<i>Ungdomsoppgave</i>	11
1.3.2	<i>Regionene Nord- og Sør-Østerdal</i>	11
1.3.3	<i>Regionene Lillehammer, Midt- og Nord-Gudbrandsdal</i>	11
1.3.4	<i>Regionene Hamar og Kongsvinger</i>	12
1.3.5	<i>Regionene Gjøvik og Valdres og Gran kommune</i>	12
2	Kunnskapsgrunnlag til ny planstrategi	13
2.1	Oppgave 1 – Fremtidige utfordringer	13
2.1.1	<i>Fremtidige utfordringer i Innlandet</i>	14
2.1.2	<i>Fremtidige utfordringer regionene Nord- og Sør-Østerdal</i>	15
2.1.3	<i>Fremtidige utfordringer i regionene Lillehammer, Midt- og Nord-Gudbrandsdalen</i>	16
2.1.4	16	
2.1.5	<i>Fremtidige utfordringer i regionene Hamar og Kongsvinger</i>	17
2.1.6	<i>Fremtidige utfordringer i regionene Gjøvik og Valdres og Gran kommune</i>	18
2.2	Oppgave 2 – Fremtidige muligheter	19
2.2.1	<i>Muligheter for Innlandet i fremtiden</i>	20
2.2.2	<i>Fremtidige muligheter i regionene Nord- og Sør-Østerdal</i>	21
2.2.3	<i>Fremtidige muligheter i regionene Lillehammer, Midt- og Nord-Gudbrandsdalen</i>	23
2.2.4	<i>Fremtidige muligheter i regionene Hamar og Kongsvinger</i>	26
2.2.5	<i>Fremtidige muligheter i regionene Gjøvik og Valdres og Gran kommune</i>	29
2.3	Oppgave 3 – Strategier til mulighetenes Innlandet	31
2.4	Strategier for å nå ønsket utvikling for Innlandet	31
2.4.1	<i>Vegen til fremtiden i regionene Nord- og Sør-Østerdal</i>	32
2.4.2	<i>Vegen til fremtiden i regionene Lillehammer, Midt- og Nord-Gudbrandsdalen</i>	33
2.4.3	<i>Vegen til fremtiden i regionene Hamar og Kongsvinger</i>	34
2.4.4	<i>Vegen til fremtiden i regionene Gjøvik og Valdres og Gran kommune</i>	35
3	De unges stemme	36
3.1	Innlegg fra unges stemmer	36
3.1.1	<i>Regionene Nord- og Sør-Østerdal</i>	36
3.1.2	<i>Regionene Gjøvik og Valdres og Gran kommune</i>	38
3.2	Ungdomsoppgave	40
3.2.1	<i>Ungdommens ønsker for fremtidens Innlandet</i>	40
3.2.2	<i>Regionene Lillehammer, Midt- og Nord-Gudbrandsdalen</i>	41

3.2.3	<i>Regionene Hamar og Kongsvinger</i>	43
4	Vurdering og veien videre	44
4.1	Vurdering av prosessen og resultatet	44
4.2	Veien videre for medvirkning	44
5	Vedlegg	45
5.1	Vegen til fremtiden i regionene Nord- og Sør-Østerdal – tabell med innspill	45
5.2	Vegen til fremtiden i regionene Lillehammer, Midt- og Nord-Gudbrandsdalen- tabell med innspill	49
5.3	Vegen til fremtiden i regionene Hamar og Kongsvinger – tabell med innspill	53
5.4	Vegen til fremtiden i regionene Gjøvik og Valdres og Gran kommune – tabell med innspill	57

1 Innledning

Innlandet fylkeskommune har igangsatt arbeid med utarbeidelse av revidert kunnskapsgrunnlag for ny innlandsstrategi 2024-2028 samt fremtidig skole- og tilbudsstruktur i videregående opplæring. I den forbindelse har fylkeskommunen invitert til medvirkningskonferanser hvor formålet har vært å få tidlig innspill:

- ❖ til arbeidet med nytt kunnskapsgrunnlag til rulleringen av Innlandsstrategien 2024-2028 – utfordringer og muligheter i Innlandet.
- ❖ på hva slags utdanninger som er viktig for arbeidskraftbehov, rekruttering og utvikling av lokalt næringsliv i forbindelse med skole- og tilbudsstrukturutredning.

Som et ledd i prosessen ble det arrangert fire medvirkningsverksteder våren 2023;

- ❖ Koppang i Stor-Elvdal 22. mars for regionene Nord- og Sør-Østerdal
- ❖ Rudi gard i Sør-Fron 29. mars for regionene Lillehammer, Midt- og Nord-Gudbrandsdal
- ❖ Sand i Nord-Odal 20. april for regionene Hamar og Kongsvinger
- ❖ Gjøvik 2. mai for regionene Gjøvik og Valdres og Gran kommune

Fylkeskommunen ønsket bred medvirkning og inviterte kommunene, interkommunal politiske råd, kompetanseinstitusjoner, frivillige organisasjoner, Næringsliv /næringslivsorganisasjoner, ungdommens fylkesting/ungdoms-representanter fra kommunene, LO og NHO. Konferansene var åpne for alle.

Invitasjon til medvirkningskonferanse:

Innlandet fylkeskommune

Velkommen til medvirkningskonferanse!

Vi ønsker innspill på

- Innlandsstrategien 2024-2028 – utfordringer og muligheter i Innlandet
- framtidig skole- og tilbudsstruktur i Innlandet

Program

Møte- og prosessledelse: Norconsult

10.00 – 10.10	Velkommen til konferanse, representant fra politiske ledelse
10.10 – 10.20	Ungdomsappell, representant fra Ungdommens fylkesting
10.20 – 12.00	Arbeidsøkt 1: Innlandsstrategien - Utfordringer og muligheter i Innlandet <ul style="list-style-type: none">• innledning: faktagrunnlag• arbeid rundt bordene• oppsummering
12.00 – 12.30	Lunsj
12.30 – 15.15	Arbeidsøkt 2: Skole- og tilbudsstruktur i videregående opplæring <ul style="list-style-type: none">• innledning: faktagrunnlag• arbeid rundt bordene• oppsummering
15.15 – 15.30	Avslutning av dagen og veien videre for arbeidet med Innlandsstrategien og skoleutredningsarbeidet

Hvor og når møtes vi?

Påmeldingsfrist er to uker før arrangementet.

1. **Storstua på Koppang i Stor-Elvdal 22.03.2023.** Regionene: Nord- og Sør-Østerdal
[Påmelding Stor-Elvdal](#)
2. **Rudi Gard i Sør-Fron, 29.03.2023.** Regionene: Lillehammer, Midt- og Nord-Gudbrandsdal
[Påmelding Sør-Fron](#)
3. **Milepølen, Sand i Nord-Odal 20.04.2023.** Regionene: Hamar og Kongsvinger
[Påmelding Nord-Odal](#)
4. **Quality Strand Hotel, Gjøvik 02.05.2023.** Regionene: Gjøvik og Valdres og Gran kommune
[Påmelding Gjøvik](#)

Bakgrunnsinformasjon og spørsmålstillinger til gruppediskusjon

Innlandsstrategien 2024-2028

Innlandsstrategien er Innlandets regionale planstrategi, som er det eneste lovpålagte styringsdokumentet vi har på regionalt nivå. Den skal peke retning inn i fremtiden. Vårt felles prosjekt er å bygge Innlandet og ta i bruk mulighetene på tvers av kommunegrensene, forvaltningsnivåer og sektorer.

Innlandsstrategien bygger på FNs 17 bærekraftsmål. Innlandsstrategien skal legges til grunn ved arbeidet med nye regionale planer, fylkesbudsjetter og øvrig plan- og utviklingsarbeid i fylket.
[Les mer om Innlandsstrategien 2020-2024.](#)
[Les mer om kunnskapsgrunnlaget for Innlandsstrategien 2020-2024.](#)

Etter politisk valg hvert fjerde år skal Innlandsstrategien fornyes. Det er et klart politisk ønske om å starte denne arbeidsprosessen tidlig slik at sittende politikere kan levere fra seg et oppdatert kunnskapsgrunnlag og anbefalinger om fornyelse av Innlandsstrategien 2020-2024.
[Les mer om arbeidet med ny innlandsstrategi.](#)

Formålet med medvirkningskonferansene er å få tidlig innspill til arbeidet med nytt kunnskapsgrunnlag.

Spørsmålstillinger til arbeidsøkt 1: Nytt kunnskapsgrunnlag for rullering av Innlandsstrategien

- Hvilke fremtidige utfordringer har vi i Innlandet/regionen?
- Hvilke fremtidige muligheter har vi i Innlandet/regionen?

Skole- og tilbudsstrukturen i videregående opplæring

Elevtallet i videregående opplæring i Innlandet er synkende. Skoleåret 2021/2022 var det 12 021 elever ved de 23 videregående skolene, dette er 800 færre elever enn skoleåret 2018/2019.

Statistikken viser at elevgrunnlaget synker ytterligere framover. Fra 2023 til 2032 er det om lag 1500 færre 16–18-åringer i Innlandet. Tall som også inkluderer dagens 1–6-åringer viser en ytterligere nedgang fram til 2038.

Nærmere detaljer om elevtallsutvikling, gjennomføring av videregående opplæring mv. kan du lese om i fylkestingssaken [Tilstandsrapporten for videregående opplæring 2021/2022 PS 64/2022 og Tilbudsstrukturen for videregående opplæring 2023/2024 PS 65/2022.](#)

Fylkestinget vedtok i oktober 2022 at det skal utarbeides en sak om framtidig skolestruktur i Innlandet som sikrer bærekraftig dimensjonering, lokalisering og finansiering basert på nåværende og framskrevne elevtall. Som en del av vedtaket ble det også bestemt at det skal gjennomføres en prosess med alle sentrale samarbeidspartnere i regionene, hvor de ulike regionene kan komme med innspill på hvilke utdanninger det er viktig å ha i sin region.

Formålet med medvirkningskonferansene er å få tidlig innspill på hva slags utdanninger som er viktig for arbeidskraftbehov, rekruttering og utvikling av lokalt næringsliv.

Spørsmålstillinger til arbeidsøkt 2: Skole- og tilbudsstruktur i videregående opplæring:

- Hvilke utdanningstilbud er viktigst ut fra arbeidskraftbehovet i regionen i årene framover?
- I en situasjon med elevtallsnedgang og reduserte økonomiske rammer, hvilke utdanningstilbud har lavest prioritet og kan reduseres?
- Hva mener dere er viktigst for å ivareta god kvalitet i opplæringsstilbudene?

Medvirkningskonferansene

Konferansene ble innledet av fylkesordfører Even Aleksander Hagen og ulike representanter fra ungdommens fylkesting.

Konferansene var delt inn i to arbeidsøker: Innlandsstrategien og skole- og tilbudsstruktur. Forholdet mellom tidsbruken på del en og del to var satt som et premiss i oppdragsbestillingen.

Innlandsstrategi 2024-2028 - Revisjon av Innlandsstrategien

Innlandsstrategien skal legges til grunn ved arbeid med nye regionale planer, fylkesbudsjetter og øvrig plan- og utviklingsarbeid i fylket og er det eneste lovpålagte styringsdokumentet som er på regionalt nivå. Innlandsstrategien rulleres hvert 4 år. Sittende politikere ønsker å levere fra seg et oppdatert kunnskapsgrunnlag og anbefalinger høsten 2024 til det nye fylkestinget.

Spørsmålstillinger til arbeidsøkt 1: Nytt kunnskapsgrunnlag for rullering av Innlandsstrategien

- ❖ Hvilke fremtidige utfordringer har vi i Innlandet/regionen?
- ❖ Hvilke fremtidige muligheter har vi i Innlandet/regionen?

Revisjon av Innlandsstrategien ble innledet av Inger Stubsjøen, prosjektleder for Innlandsstrategien. Kunnskapsgrunnlaget for Innlandet og regionen ble presentert av Inger Sørensen, Innlandsstatistikk.

Skole- og tilbudsstruktur i videregående opplæring

Fylkestinget vedtok i oktober 2022 at det skal utarbeides en sak om framtidig skolestruktur i Innlandet som sikrer bærekraftig dimensjonering, lokalisering og finansiering basert på nåværende og framskrevne elevtall. Elevtallet i videregående opplæring i Innlandet er synkende. Fra 2023 til 2032 er det om lag 1500 færre 16–18-åringere i Innlandet med ytterligere nedgang fram til 2038 når dagens 1–6-åringere inkluderes i tallene.

Spørsmålstillinger til arbeidsøkt 2: Skole- og tilbudsstruktur i videregående opplæring:

- ❖ Hvilke utdanningstilbud er viktigst ut fra arbeidskraftbehovet i regionen i årene framover?
- ❖ I en situasjon med elevtallsnedgang og reduserte økonomiske rammer, hvilke utdanningstilbud har lavest prioritet og kan reduseres?
- ❖ Hva mener dere er viktigst for å ivareta god kvalitet i opplæringstilbudene?

Skole- og tilbudsstrukturen i videregående opplæring ble innledet av Tore Gregersen, kompetanse og tannhelsesjef.

1.1 Oppdragsbestilling

Norconsult fikk i februar 2023 i oppdrag å fasilitere og ha ansvaret for prosessledelsen for medvirkningskonferansene basert på invitasjonen fra fylkeskommunen. Planlegging av verkstedene ble gjennomført i samarbeid mellom Innlandet fylkeskommune og Norconsult basert på invitasjonen med program og spørsmålstillinger utarbeidet av fylkeskommunen.

I tillegg til å ha ansvaret for møte- og prosessledelsen omfattet oppdraget innhenting av kunnskap fra konferansedeltakerne og bearbeiding og prosessering av dette. Resultatet presenteres i to rapporter, en for hver av temaene innlandsstrategi og skole- og tilbudsstruktur.

Dette dokumentet omhandler del 1, medvirkning knyttet til Innlandstrategien 2024-2028.

1.2 Metode og design

Medvirkningskonferansenes innhold ble designet, planlagt og gjennomført av konsulenter fra Norconsult på bakgrunn av arbeidsmøter med Innlandet fylkeskommune. Hensikten med konferansene var å etablere åpningsfasen av den helhetlige prosessen fylkeskommunen setter i gang for revisjon av Innlandsstrategien 2024-2028 og evaluering av skole- og tilbudsstruktur i videregående opplæring. Ettersom prosessen var i et åpningsstadium, ble opplegget designet med tanke på å få inn flest mulig innspill.

Innledningsvis ble det avholdt arbeidsmøtene mellom fylkeskommunen og Norconsult hvor det ble utarbeidet spørsmål til samlingene på bakgrunn av oppdragsbestillingen og bestilte spørsmål. I møtene ble det arbeidet med hensikten i hver oppgave, og det ønskede resultatet. På den måten ble de endelige arbeidsspørsmålene formatert. Parallelt med utarbeidelse av arbeidsspørsmålene designet konsulentene i Norconsult alternative metoder og verktøy som kunne benyttes for hvert spørsmål. Metodene og verktøyene som velges for hver øvelse skal sørget for å ivareta det ønskede resultatet. Hvert sted i prosessen gjennom konferansen ble valgt for å tjene hensikten til konferansen og neste oppgave.

I gjennomføringen av konferansene organiserte og besørget fylkeskommunen med bordverter for hver gruppe. Bordvertene hadde i oppgave å lede gruppen gjennom oppgavene presentert fra scenen og sørge for at alle deltakerne i gruppe fikk anledning til å si sin mening. Bordvertene skulle også påse at riktig utdelt materiell ble bruk for hver oppgave.

1.3 Gjennomføring av verksteder

Konferansene ble avholdt i tidsrommet kl. 10 – 15:30, inkludert en halvtimes lunsjpause og var delt inn i to arbeidsøkt, Innlandsstrategien før lunsj og ny skole- og tilbudsstruktur etter lunsj. Arbeidsøkt 1 var på 1 time og 40 minutter. Arbeidsøkt 2 var på 2 timer og 40 minutter. Hver arbeidsøkt ble innledet med kunnskapsgrunnlag fra fylkeskommunen.

Det ble på alle verkstedene holdt en introduksjon av dagen:

- ❖ Velkommen ved fylkesordfører Even Aleksander Hagen
- ❖ Ungdomsappell ved representanter fra ungdommens fylkesting
- ❖ Gjennomgang av agenda

Deretter gikk vi videre i arbeidsbolker som var bygget opp på følgende måte:

- ❖ Kunnskapsgrunnlag som introduksjon til tema
- ❖ Gruppearbeid
- ❖ Oppsummering i plenum

Verkstedene ble avsluttet med en kort presentasjon av veien videre, samt en takk for deltakelsen ved fylkesordfører Even Aleksander Hagen.

Deltakerne meldte seg på via invitasjonen fra fylkeskommunen. Påmeldingen var åpen frem til konferansen ble avholdt. Alle deltakerne var fordelt på grupper med bordverter fra fylkeskommunen og statsforvalteren. Bordvertene hadde ansvaret for å lede gruppene gjennom de ulike oppgavene og se til at arbeidet ble dokumentert. Resultatet er dokumentert gjennom foto ved avslutningen av hver arbeidsbolk.

1.3.1 Ungdomsoppgave

Under samlingen på Koppang erfarte vi at ungdommene trengte å jobbe på en annen måte for å komme med innspill til Innlandsstrategien. Det ble derfor utarbeidet en egen ungdomsoppgave og at ungdommene ble samlet i egne grupper som arbeidet med denne. Ungdomsoppgaven ble gjennomført på Rudi og Sand med egne ungdomsgrupper. På Gjøvik var det kun en ungdom som stilte, og ungdomsoppgaven ble derfor ikke gjennomført. Resultatet fra ungdomsoppgaven er gjengitt i kap. 3.

1.3.2 Regionene Nord- og Sør-Østerdal

Medvirkningskonferansen for regionene Nord- og Sør-Østerdal ble avholdt på Storstua på Koppang onsdag 22.mars. Det var 66 deltakere påmeldt, inkludert arrangørene. Deltakerne ble fordelt på 8 grupper med hver sin bordvert.

Unges stemmer

Innleder fra ungdommens fylkesting var Sigrun Myrvang.

Til denne konferansen kom det 6 ungdomsdeltakere, fra ungdommens fylkesting og et kommunalt ungdomsråd. Dette var ungdommer i grunnskolen og spesielt temaet planstrategi virket vanskelig å engasjere for denne målgruppen. Etter denne konferansen ble det besluttet å utarbeide en egen ungdomsoppgave for dette temaet.

Øvrige deltakere

Deltakerne var politikere, offentlig ansatte, næringsutviklere og representanter fra det lokale næringslivet og interesseorganisasjoner.

1.3.3 Regionene Lillehammer, Midt- og Nord-Gudbrandsdal

Medvirkningskonferansen for regionene Lillehammer, Midt- og Nord-Gudbrandsdal ble avholdt på Rudi gard i Sør-Fron 29. mars. Det var 131 deltakere påmeldt, inkludert arrangørene. Deltakerne ble fordelt på 14 grupper med hver sin bordvert.

Unges stemmer

Innleder fra ungdommens fylkesting var Nicoline Scheie.

Til denne konferansen kom det 8 ungdomsdeltakere, fra ungdommens fylkesting og et kommunalt ungdomsråd. De ble fordelt på to ungdomsgrupper og var veldig delaktige på konferansen. Arbeidet med egen ungdomsoppgave fungerte bra.

Øvrige deltakere

Deltakerne var politikere, offentlig ansatte, næringsutviklere og representanter fra det lokale næringslivet og interesseorganisasjoner

1.3.4 Regionene Hamar og Kongsvinger

Medvirkningskonferansen for regionene Hamar og Kongsvinger ble avholdt på Milepelen, Sand i Nord-Odal 20. april. Det var 110 deltakere påmeldt, inkludert arrangørene. Deltakerne ble fordelt på 12 grupper med hver sin bordvert. Etter ønske fra fylkeskommunen ble deltakerne fordelt innenfor hver region, det ble 3 grupper for Hamarregionen og 9 grupper for Kongsvingerregionen. På konferansedagen kom det flere uanmeldte deltakere, så alle grupper ble fylt opp med 7 deltakere.

Unges stemmer

Til denne konferansen kom det 5 deltakere fra et kommunalt ungdomsråd. Dette var ungdommer i grunnskolen og konferansen virket til å ikke treffe denne målgruppen. Arbeidet med egen ungdomsoppgave fungerte delvis.

Øvrige deltakere

Deltakerne på denne konferansen var i all hovedvekt politikere, offentlig ansatte og representanter fra interesseorganisasjoner. Næringslivet var ikke til stede i samme omfang som på de andre konferansene.

1.3.5 Regionene Gjøvik og Valdres og Gran kommune

Medvirkningskonferansen for regionene Gjøvik og Valdres og Gran kommune ble avholdt på Quality Strand Hotell, Gjøvik 2. mai. Det var 104 deltakere påmeldt, inkludert arrangørene. Deltakerne ble fordelt på 13 grupper med hver sin bordvert. På konferansedagen var forfall i antall deltakere så stort at vi måtte endre på gruppestrukturen. Samlingen endte opp med 9 grupper. Frafallet kan skyldes at dette var første arbeidsdag etter en langhelg. For ungdommene er mai en spesielt ugunstig tid i skolen med blant annet heldagsprøver.

Unges stemmer

Innleder fra ungdommens fylkesting var Heidar Jahr.

Til denne konferansen kom det ingen andre ungdomsdeltakere.

Øvrige deltakere

Deltakerne var politikere, offentlig ansatte, næringsutviklere og representanter fra det lokale næringslivet og interesseorganisasjoner

2 Kunnskapsgrunnlag til ny planstrategi

Etter kommune- og fylkestingsvalget skal regional planstrategi, Innlandstrategi, fornyes. Innlandsstrategien skal peke retning inn i fremtiden og bygger på FNs 17 bærekraftsmål. Strategien skal bygge oppunder det felles prosjektet som er å bygge Innlandet og ta i bruk mulighetene på tvers av kommunegrenser, forvaltningsnivåer og sektorer. Videre legges Innlandsstrategien til grunn ved arbeid med nye regionale planer, fylkesbudsjetter og øvrig plan- og utviklingsarbeid i fylket.

Det har vært et tydelig politisk ønske at arbeidsprosessen med ny Innlandstrategi skal starte tidlig slik at sittende politikere kan levere fra seg et oppdatert kunnskapsgrunnlag og anbefalinger om fornyelse av Innlandsstrategien 2020-2024 til det nye fylkesstyret etter valget. Hensikten med de gjennomførte medvirkningskonferansene for Innlandsstrategien er bredt å invitere til medvirkning og samle innspill i startfasen av prosessen i arbeidet med nytt kunnskapsgrunnlag. Bestillingen inneholdt følgende to spørsmål det var ønsket svar på:

Hvilke fremtidige utfordringer har vi i Innlandet/regionen?

Hvilke fremtidige muligheter har vi i Innlandet/regionen?

Spørsmålene dannet grunnlaget for oppgavedesignet som ble gjennomført på konferansene. Spørsmålsstillingen ble justert noe i arbeidsoppgavene for å sikre at deltakerne også konkretiserte hvilke tiltak som er aktuelle i sammenheng med fremtidige muligheter for Innlandet.

Kunnskapsgrunnlaget fra Innlandet Fylkeskommune var utformet slik at det dannet en tematisk sammenheng med den påfølgende arbeidsøkten med skolestrukturen. I kunnskapsgrunnlaget ble deltakerne derfor presentert for tall med fokus på demografiutviklingen i sin region med kurver for blant annet fødselsbalansen, nettoinnflytting og utvikling i aldersfordeling. I tillegg ble den typiske innbyggeren i regionen presentert. Det ble blant annet ikke presentert tall fra arbeids- og næringslivet, frivillighet, skole eller utdanning i dette kunnskapsgrunnlaget. Kunnskapsgrunnlaget la premissene for diskusjonene i det videre arbeidet med utfordringer og muligheter.

Struktur

Resultatene fra samlingene vil videre bli presentert og kommentert oppgave for oppgave. I alt er det tre oppgaver. For hver oppgave presenteres en oppsummering fra alle resultatene og resultatene fra hver enkelt samling.

2.1 Oppgave 1 – Fremtidige utfordringer

Den første oppgaven omhandler hvilke utfordringer som er i regionen. I denne oppgaven skulle deltakerne se nærmere på fremtidige utviklingstrekk for Innlandet. Følgende spørsmål ble stilt:

Med den utviklingen vi er presentert, hvordan ser Innlandet-samfunnet ut fremover dersom det ikke gjøres politiske grep?

Formålet med oppgaven er å få frem hvordan Innlandet vil se ut fremover basert på det kunnskapsgrunnlaget som er presentert.

Oppgaven gikk ut på at deltakerne skulle skrive ned tre stikkord hver om hvordan de ser på Innlandet i fremtiden dersom det ikke gjøres politiske grep. Deretter ble disse gjennomgått i fellesskap rundt bordet. Innspillene ble oppsummert på et stort ark. Det ble gjennom bordvertene oppgitt mulige vinklinger som økonomi, miljømessig, trygghet, samarbeid innad i innlandssamfunnet, sosialt som kunne brukes for å få folk i gang.

2.1.2 Fremtidige utfordringer regionene Nord- og Sør-Østerdal

Regionen peker på de mange av de samme utfordringene som i Innlandet for øvrig med økt sentralisering, arbeidskraft- og kompetansemangel og en demografiendring med økende andel eldre og befolkningsnedgang.

Det som skiller denne regionen fra de andre er at bærekraft ble løftet frem, også uten politisk styring. Det var fokus på bærekraftige lokalsamfunn og at man i større grad må tenke bærekraft i alt. Det vil være en grønn omstilling og næringslivet har vært gjennom omstilling rundt klima/digitalisering og grønt næringsliv.

Regionen har gjennomgått digitalisering og automatisering. Gjennom økt digitalisering får man mindre A- og B-lag. Digitaliseringen legger til rette for hybride løsninger for jobb og studier og helsetjenester i hjemmet. Selvkjørende utslippsfrie biler.

Regionen er også optimistisk med tanke på innovasjon. De mener samfunnet vil være mer utviklet med mer varierte arbeidsplasser, fleksitid og hjemmekontor. Innlandet blir et lukrativt grønt omstillingsfylke med et stort innovativt arbeidsmarked. Det vil være nytenkning innen helse og oppvekst pga demografisk utvikling.

2.1.3 Fremtidige utfordringer i regionene Lillehammer, Midt- og Nord-Gudbrandsdalen

2.1.4

Regionen peker på de mange av de samme utfordringene som i Innlandet for øvrig med økt sentralisering, arbeidskraft- og kompetansemangel og en demografiendring med økende andel eldre og reduksjon i offentlige tjenester.

Denne regionen var opptatt av det blir et dårligere skoletilbud for elever bosatt i distriktene med nedlagte skoler/linjer og dårlige læringsgrunnlag, klasse miljøer. Det pekes på en dyrere og dårligere skolestruktur, man får færre, men større skoler. Færre utdanningstilbud vil forsterke befolkningsnedgangen. Det vil være nedbygging av skoler, og ikke oppdatert skole/utdanningstilbud. Skolestrukturer må være som nå og utdanne ungdommer lokalt vil gi kompetansearbeidsplasser. Økonomisk ugunstig drift av utdanningstilbudet.

Kompetanse- og arbeidskraftmangel med underskudd på kompetent arbeidskraft fører til kniving i regioner. Næringslivet får ikke tak i rett kompetanse og det vil være mangel på kvalifisert arbeidskraft. Større konkurranse om kompetanse og utfordrende å skaffe nødvendig kompetanse. Spesielt små kommuner vil det bli krevende å skaffe kompetanse. Mangler folk til sentrale oppgaver/jobber. Kompetanseflukt som er vanskelig å utvikle, vendepunkt. Kompetansen vil avhenge av personlige / skreddersøm / headhunting.

Regionen vil få krevende økonomi med store utfordringer med å få pengene til å strekke til økonomiske utfordringer i mange tjenester med redusert skatteinnngang.

I fremtiden vil det være vanskelig å opprettholde tjenestetilbudet og gi gode og likeverdige tjenester. Det offentlige tilbudet blir redusert. Kvaliteten på tjenestene kan gå ned og man får tjenester som ikke er tilpasset behovet. Eldre kan stå uten tjenestetilbud. Press på strukturer. Mindre tilbud til hytteinnbyggere.

2.1.5 Fremtidige utfordringer i regionene Hamar og Kongsvinger

Regionen peker på de mange av de samme utfordringene som i Innlandet for øvrig med økt sentralisering, kompetansemangel, befolkningsnedgang som igjen fører til dårligere økonomi for å opprettholde det offentlige tjenestetilbudet.

Denne regionen løfter frem fraflytting og avfolkning som utviklingstrekk og en negativ spiral. Regionen blir tynt befolket og enkelt områder blir avfolket. Unge flytter til byene og færre unge bor der de er vokst opp. Regionen vil ha ledig plass for tilflytting, men vil oppleves som mindre attraktiv for tilflyttere med lite attraktive lokalsamfunn og nedgrodde bygder. Mindre bosetning i grendene, store tomme areal, mer slitent, færre bygg, mer rot og mer skittent. Det vil være vanskelig å få ungdom tilbake. Samfunnet blir kaldere.

Det vil bli større forskjeller på by og bygd, med svakere og dårligere tilbud i utkanten. Et Innland i to hastigheter. Større ulikheter i tjenester og forventningsgap. Noen kommuner vil utvikle seg mer enn andre og det vil være større skjevhet mellom regioner/områder. Forskjellen i utvikling forsterkes og Innlandet blir delt, fragmentert. Det vil være større strekk i laget. Sosial ulikheter øker, og utviklingen medfører økt utenforskap.

Det blir utfordrende å skaffe riktig kompetanse og kompetent arbeidskraft, som gjør at regionen vil gå glipp av muligheter. Konkurranseskraften blir svekket. Tøffere konkurranse om kompetansen. De sterkeste vil vinne.

Det blir krevende økonomi og dårlig kommuneøkonomi. Forsørgerbyrde. Eldreomsorg sluker kommunens økonomi. Underfinansierte tjenester. Flere på trygd. Ubalanse i prioritering. ROBEK.

2.1.6 Fremtidige utfordringer i regionene Gjøvik og Valdres og Gran kommune

Regionen peker på mange av de samme utfordringene som i Innlandet for øvrig med manglende arbeidskraft og kompetanse, fraflytting og befolkningsnedgang som igjen fører til dårligere økonomi for å opprettholde det offentlige tjenestetilbudet.

Denne regionen løfter frem større forskjell mellom kommunene og større forskjeller mellom folk. Det vil være ulik utvikling mellom by og distrikt som øker forskjellene. Ulike tilbud, med mindre tilbud ute i distriktet. De sterkeste regionene vil vinne. I tillegg pekes det på at Vestoppland sakter akterut i forhold til østsiden av Mjøsa. Større sosiale forskjeller gir økt utenforskap.

I denne regionen ble infrastrukturen og mangler ved denne løftet frem. Enda verre infrastruktur, med dyre og dårlig vedlikeholdte fylkesveger og andre veger. Begrenset tilbud i kollektivtransporten. Vestoppland taper i forhold til østsiden av Mjøsa.

Klimautfordringer løftes frem og samfunnet vil ikke klare å nå klimamålene. Det blir mer ekstremvær, større konsekvenser pga lite eller ingen forebygging.

Samfunnet vil være preget av stagnasjon og defensiv fremtid med lite fornyelse og nedgang i folketallet. Næringsutvikling vil være svak, mindre spennende etableringer og et lite næringsliv. Man vil være avhengig av sentrale overføringer. Samfunnet blir mer polarisert og privatisert.

Regionen peker på at utviklingen kan føre til uro i ungdomsgrupper og dårligere gjennomføring i videregående opplæring. Det vil være mer psykisk uhelse, med passivitet og depresjon.

2.2 Oppgave 2 – Fremtidige muligheter

Oppgave to knyttet seg til hvilke muligheter det kan være i hver region i Innlandet, og følgende spørsmål ble stilt:

Hvordan ønsker vi at Innlandet skal være i fremtiden?

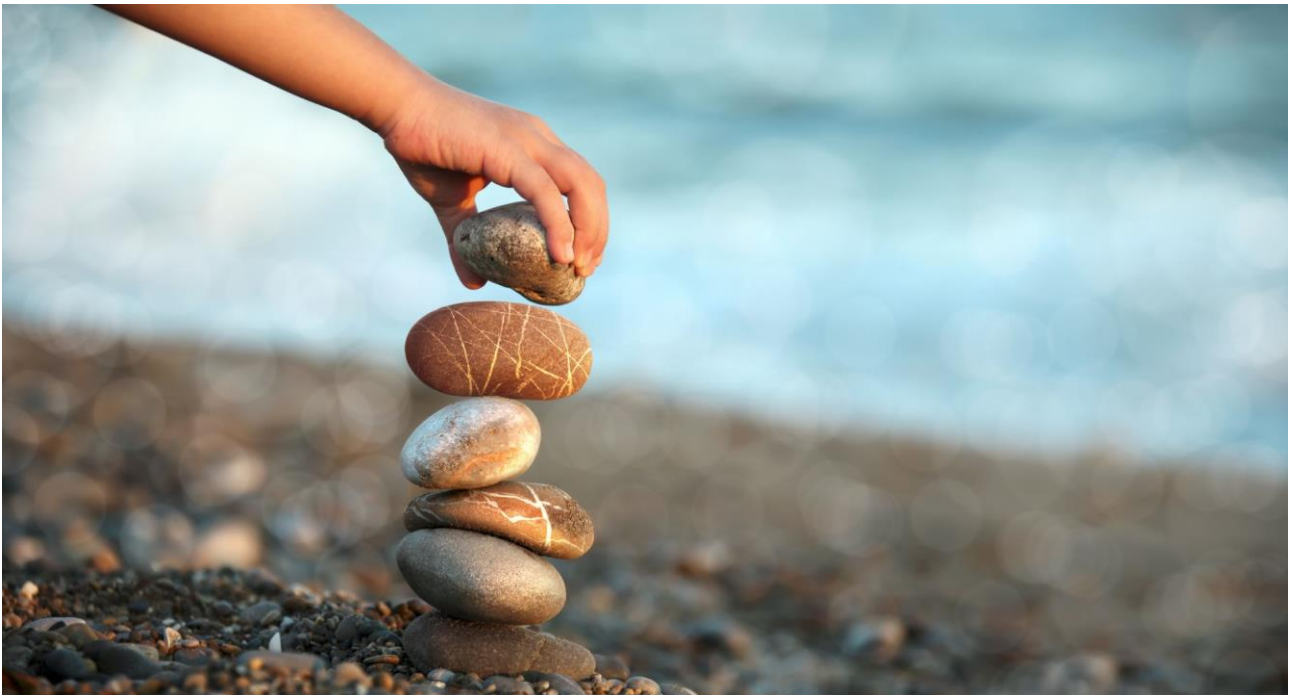
Som hjelp til oppgaven fikk deltakerne oppgitt følgende tema som mulige områder å fokusere på:

Kultur og idrett, oppvekst, arbeidsliv, omsorg, natur, kommunikasjon, mobilitet reiseliv etc.

Hensikten med oppgaven var å indentifisere mulighetene deltakerne ser for Innlandet fremover. Oppgaven ble gjennomført på samme måte som oppgave 1, og innspillene ble oppsummert på det samme arket.

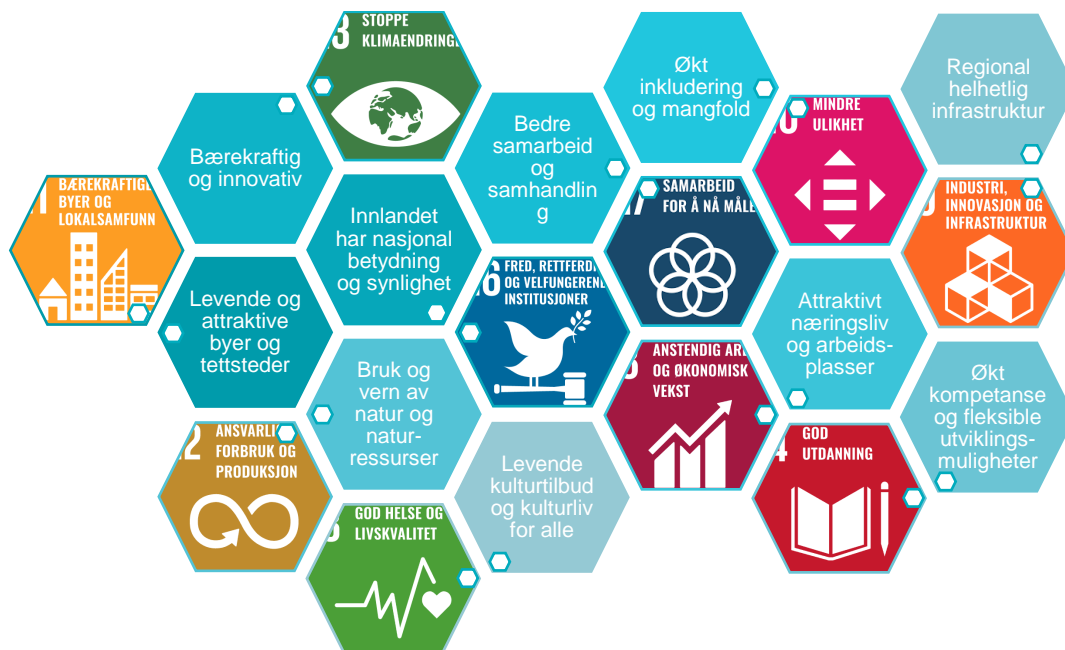
Resultatene som presenteres viser en sammenstilling av svarene fra hver konferanse og hva deltakerne har løftet frem både for sin region og for Innlandet.

Mange av teamene henger tett sammen, og et tema kan ikke ses isolert, men ses i sammenheng med det store bildet om ønsket utviklingen. Utfordringen med oppgaven er at det er vanskelig å se i glasskulen hvilke nye muligheter og løsninger som vil komme i fremtiden innenfor teknologisk utvikling som kan ha stor betydning for samfunnets utvikling.

2.2.1 Muligheter for Innlandet i fremtiden

Det er mange faktorer som henger sammen og griper inn i hverandre, og samlet sett er en forutsetning for å få en ønsket utvikling for Innlandet. De sammenstilte innspillene peker ut noen hovedtrekk for Innlandet som er gjengitt i større omfang under hver region. For Innlandet samlet sett gjengis kun hovedtrekkene i stikkordsform. I figuren under har vi koblet sammen hovedfunnene om ønsket utvikling i Innlandet mot FNs bærekraftsmål.

- ❖ **Levende og attraktive byer og tettsteder**
Boliger, arbeidsplasser, infrastruktur, møtesteder, tjenestetilbud, samarbeid, og økonomisk prioritering
- ❖ **Innlandet har nasjonal betydning og synlighet**
Innlandet er i førerretet i det grønne skiftet, grønn industri og teknologi
- ❖ **Bærekraftig og innovativ**
Norges grønne motor: næringsliv, landbruk, reiseliv og industri, mobilitet, byer og tettsteder
- ❖ **Infrastruktur**
Digital infrastruktur og kraftforsyning. Kollektivtilbud (buss, bane, båt) og veger
- ❖ **Kompetanse og utviklingsmuligheter**
Næringslivet sterkere inn i skolen. Fleksibelt. Desentralisert. Nye modeller for undervisning.
- ❖ **Næringslivet og arbeidsplasser**
Fremoverlent og attraktivt. Teknologiledende. Desentralisert. Grønn industri.
- ❖ **Samarbeid og samhandling**
Satse sterkere sammen for å utnytte ressursene bedre. Samarbeid på tvers av forvaltningsnivå og regioner. Privat og offentlig samarbeid (næring og skoler)
- ❖ **Inkludering og mangfold**
Raushet og omtanke. Få med flere, bedre folkehelse og mindre utenforskap. Arbeidskraftreserve
- ❖ **Natur og naturressurser**
Bruk og vern. Matproduksjon. Levende og aktivt landbruk. Opplevelser. Reiseliv
- ❖ **Kultur**
Tilbud, barn og unge, arenaer, arrangement, flerkulturelt. Kulturfylke

2.2.2 Fremtidige muligheter i regionene Nord- og Sør-Østerdal

Levende bygder og distrikter

Vi har levedyktige lokalsamfunn i fylket, med arbeidsplasser og effektive byer/tettsteder.

Levende samfunn og mer folk i distriktene. Folk kan bo der de vil og økt tilflytting. Høy lykkefaktor, gode sosiale liv med like muligheter for alle. Gode møteplasser. Levende lokalsamfunn som bevarer og dyrker tradisjoner. Et samfunn som bygges gjennom et sterkt samarbeid mellom generasjoner. Levende bygder m/mange innbyggere, mindre utenforskap, mindre individorientering, mer fellesskap. Flere gode møteplasser for alle aldersgrupper. Blomstrende vekst. Folk flytter til og ikke fra. Høy trivsel og faglige utfordringer, individuelle muligheter og sømløst samfunn. Det gode liv i Innlandet: færre bekymringer, kvalitet på tjenester, mobilitet. Kulturtilbud

Flere ulike boformer. Forskjellige type boliger, mindre leiemarked. Lys i flere vinduer.

Lik økonomisk prioritering for utvikling i by og bygd kommer. Mer økonomi til distriktene. Større interesse for å virkelig ta hele landet i bruk.

Større integrering mot Osloregionen. Bo på bygda, jobbe i byen.

Generasjon gira har oppdaga Folldal - region Innlandet

Inkluderende samfunn

To oppfylte FNs bærekraftsmål: Høy livskvalitet og levende og inkluderende samfunn. Små forskjeller. Likeverdig. Alle skal med. Mangfold, trygghet, muligheter, inkludering, positivt. Toleranse for ulikhet og mangfold. Samfunn med godt samspill mellom frivillighet - næringsliv - kommune - fylkeskommune. Raushet for ulikheter. Inkluderende arbeidsliv med mindre unge uføre. Samfunn uten krig. Et samfunn basert på mer tillitt og mindre kontroll. Legge til rette for at alle kan delta i demokratiske prosesser. Alle i samfunnet føler tilhørighet i den grad de ønsker. Humant, flerkulturelt og inkluderende. Et samfunn med plass til alle, med økt raushet. At regionenes ulikhet blir sett på som en verdi for Innlandet. Utenforskap har blitt innenforskap. Slutter å krangle med de på andre siden - vi er ett fylke.

Arbeids- og næringsliv

Trygghet, solidaritet, aktiv næringspolitikk lokalt

Et mangfoldig Innlandet der innbyggerne får brukt ressursene sine. Meningsfullt arbeid. Høy trivsel og faglige utfordringer. Nok jobber til alle (i bygda) og gode og trygge arbeidsplasser. Flest mulig i jobb. God og sammensatt tilgang til kompetent arbeidskraft.

Variert arbeidsmarked og jobbmuligheter lokalt. Sterke desentraliserte kompetansemiljøer på bygda. Gründerånd, strebe etter «verdensledende», ikke «bare» kretsmester.

Bærekraft

Klima og miljø har høy prioritet. Fylkeskommunen som motor i samfunnsutvikling og omstilling grønne skiftet.

Næringsliv som har blitt grønt og har tilgang til grønn energi. Spennende og nye grønne jobber. Grønn gruvedrift.

Innovasjon

Økt bruk av kollektive løsninger. Bedre samarbeid. Sirkulære løsninger. Mer interkommunalt, interregionalt og internasjonalt samarbeid.

Innovasjon i teknologi og bærekraft. Mentalt tilstedeværende samfunn som henger med i utviklingen. Et vakkert vitalt og teknologisk samfunn. Digitalisering tilpasset alle (aldre). Vi har klart digital pågående omstilling og muligheter.

Forebygging i fokus (samfunnsøkonomi)

Infrastruktur

God/bedre infrastruktur. God kollektivtransportdekning med kollektivtilbud til alle, pendlere, elever og andre. Timesavgang med kollektivtransport. Flere togruter og mindre godsbiltrafikk.

God digital infrastruktur for alle.

Utdanning og kompetanseutvikling

At skoler og helsetilbud styres etter opplæringsloven og kompetansekravene i bøker og ikke økonomi. Mer praktisk skole. Utdanningstilbud som gir jobb i andre enden. Påfyll gjennom livet. Lokalt/stedsavhengig. Elevers ønsker samsvarer med næringslivets behov

Demografi

Ingen demografiutfordringer. Ikke alderssegregert. Antall fødsler har økt igjen og har nærmest løp løpsk i Østerdalen. Økt tilflytting - økt innvandring.

Snu sentraliseringstrenden: tilflytting til distriktene, gode kollektivtilbud, desentraliserte utdanningstilbud, få flere barn.

Tjenestetilbud

Et velfungerende skole- og helsevesen. Spredt tjenesteproduksjon. Helsetjenester/løsninger alle kan leve med/i. Nærhet til alt - overalt. God eldreomsorg. Menneskehender og ikke maskiner i eldreomsorg. Fokus på kvinnehelse. Sykehus trygge med fødeavdeling i Elverum og andre steder.

Natur og naturressurser

Bruk og vern av naturressurser i balanse. Satsning på økologisk småskala landbruk og kortreist mat. Skogvern. Variert landbruk med plass til store, mellomstore og små bruk. Bidra til at landbruket reduserer klimautslipp. Aktiv turistnæring.

2.2.3 Fremtidige muligheter i regionene Lillehammer, Midt- og Nord-Gudbrandsdalen

Utdanning, kompetanse og utviklingsmuligheter

Et fylke som prøver ut nye modeller for desentralisert utdanning i samarbeid med næringslivet. Utviklet nye innovative utdanningsløp/metoder. Forutsigbare skolestruktur. Variert og desentralisert utdanningstilbud. Skole og næringsliv hånd i hånd.

Fleksible/digitale løsninger som gjør det mulig å jobbe og/eller utdannes overalt. Integriert studietilbud mellom næring og utdanning. Et sted der ungdom føler seg hjemme.

Godt kollektivtilbud slik at unge ikke må på hybel. Legge til rette for å beholde ungdom i nærmiljøet ut vgo. Mulighet for de unge til å starte sin utdanning på hjemplassen. En skolestruktur som tar hensyn til bosetning.

Fortsatt gode skoler og god opplæring. Gode utdanningstilbud, Gode oppvekstvilkår. Gode lokale tilbud til opplæring både i grunnskole og vgo. Gode utdanningsmuligheter nært der du bor. Gode utdanningstilbud.

Hele fylket likt utdanningsløp. Flere kompetansearbeidsplasser. Studietilbud som er fremtidsorientert. Godt nok med ressurser i skole. Fokus læring. Samarbeid overgang skoler. Inkludering skole/fritidstilbud. Aktivitet skole og idrett hånd i hånd.

Arbeids- og næringsliv

Rikt på næringsliv innen teknologi, reiseliv og landbruk. Blomstrende næringsliv. Attraktivt for investorer Flere arbeidsplasser i alle deler av fylket. Flere er i arbeid. Gode jobbmuligheter. Produserende og attraktivt næringsliv. Etablere/tilby lokaler til satellitt-kontor fra større selskap. Variert arbeidsliv også tilbud for de med høyere utdanning.

Fleksible og attraktive arbeidsplasser med bosetning i hele Gudbrandsdalen. Varierte og gode jobbmuligheter er attraktivt. Attraktive arbeidstakere og god tilgang på arbeidskraft. Innovativt/fleksibelt arbeidsliv er attraktivt for nye næringer. Satse på kunnskap og lokalsamfunnkompetanse, innovasjon, et sterkt Gudbrandsdal. Variert arbeidsliv og jobbtillbud. Variert arbeidsmarked m jobbmuligheter for 2. Arbeid til alle (også kvinnelige). Trygge arbeidsvilkår. Interessante arbeidsplasser for blant annet ungdommer.

Blomstrende dynamisk og grønt reiseliv fylt med opplevelser kultur og arrangement. Natur og reiseliv hånd i hånd. Innbyggere med handlekraft. Eierskap: næringsliv, landbruk og natur.

Attraktivt å bo og leve

Gode på teknologi. En region/fylke der det er lagt til rette for stedsuavhengige arbeidsplasser. Alle kan velge hvor de vil bo og arbeide. Alltid tenk at noen bør komme tilbake. Mulighet for å bo i alle grender om en vil. Lys i husa. Det gode liv med frihet i jobb og mobilitet. Hele Innlandet i bruk – desentralisert. Naturlig valg å bosette seg etter utdanning.

Attraktiv region for bosetting og næringsliv med god aldersbalanse. Levende bygder med gode lokalsamfunn. Attraktive byer og tettsteder. Et sted man ønsker og vil flytte til. Regionsenter styrkes, attraktive sentrum og gode offentlige tilbud. Mulighet for et rikt liv med valgmuligheter. Muligheter for utvikling og utfoldelse. Trygg oppvekst og trygge boforhold. Nok gode boliger/bomiljø. Fleksible boløsninger. Bokollektiv for eldre.

Infrastruktur

God infrastruktur og offentlige tjenester. Bedre busstilbud og tog for ungdom i distriktet. Enklere å flytte på seg i, til og mellom regionene. Bedre kommunikasjon i Otta-dalen. Tilfredsstillende kollektivtilbud. Fleksible mobilitetsløsninger. God infrastruktur. Offentlig transport. Grønn mobilitet. Bedre transporttilbud. Mere og flere muligheter til bruk av offentlig transport i distriktene. Et område med trygg og trafikkssikker infrastruktur/veg. God infrastruktur - veg, bane. Mobilitet - enkelt å komme seg til/fra. Effektivt kollektivtilbud til arbeid og skole. Samferdselsstruktur som folk applauderer. Sirkulær mobilitet (grønn). Sømløse bærekraftige kollektivtilbud. Tekniske løsninger på infrastruktur (el-busser mv.).

Barn og unge

Balansert demografi, sterke kommuner. Befolkningspyramide snudd opp ned mot dagens utvikling. Flere unge enn eldre. Ungdomsmedvirkning = tilflytting. Flere barn og økt innflytting. Forståelse og fokus på ungdomskultur og utvikling. Økt barne- og ungdomsmedvirkning i politikken. Mange møteplasser for barn og unge, og unge voksne. Gode og varierte fritidstilbud for barn og unge. Trekkplaster for ungdom: livsstil med randonee, hundekjøring, klatring, friluftsliv mv. Tidlig innsats: tilstrekkelige ressurser innenfor oppvekst.

Kultur- og fritidsfylke

Godt og varierte kultur- og fritidstilbud med mange møteplasser. Nære og varme lokalmiljø med møtesteder. Kort veg fra kontor til skiløypa. Alle som ønsker, har sosiale arenaer og fritidsaktiviteter. Urbane kvaliteter med møteplasser og kulturtilbud. Attraktivt og rikt kultur- og fritidstilbud. Mangfoldig fritidstilbud. Mer by på bygda. Levende bygder. Flere kulturarenaer - eks. kulturhus med lydtilpasset øvingsrom. Fritidstilbud for alle uansett interesse. Sterkt kulturfylke. Nytt OL på Lillehammer. Sterk frivillighet

Tjenestetilbud

Fleksible og innovative tjenester hvor næring/andre får/må være en del av løsningen. Offentlige ressurser brukes effektivt og smart. Nærhet til sentrale/vitale tjenester. Tilstrekkelig helsetjenester. God kompetanse (helse/oppvekst). Fortsatt gode og likeverdige tjenester. Et mangfold av tilbud. Gode lokale helsetilbud. Kvalitet i tjenestene.

Samarbeid

Lokalt engasjement, regionalt samarbeid. Alle tema felles planer. Mere stolthet og fremtidstro. Større grad av samarbeid på tvers av kunstige grenser. Samarbeid på tvers av kommuner. Sømløst. Større, mer robuste kommuner.

Fritidsboliginbyggere/ deltidsginbyggere på lag med lokalbefolkningen for felles utvikling.

Bærekraft

Norges grønne motor. Bærekraftig samfunn, miljø, sosialt, økonomisk.

Bærekraftig naturlig fokus på alle områder. Et fylke som tar bærekraft på alvor. Bærekraftig samfunn. Bærekraftig og innovativt næringsliv, landbruk, reiseliv og industri, mobilitetsløsninger og sentrum.

Flere vindmøller mot Sverige gir grønn vekst. Fornybare ressurser gir grunnlag for sysselsetting. Smart grønn leverandør av energi.

Natur og naturressurser

Fortsatt mye uberørt natur, spredt bosetning. Friskt, rent og ryddig. Kompensert for vern av natur. Bruke og utvikle naturen - komparative fortrinn. Natur på resept. Tilgang til natur og tilgjengelig urørt natur. Stoppe nedbyggingen av fjellområder. Like regler for båndtvang for hund.

Levende landbruk og bygder. Aktivt jord- og skogbruk. Rekruttering til gårdsdrift. Stimulere familiejordbruk og politikk som hindrer industrialisering av jord- og skogbruk. Styrket primærnæringer.

Et matfylke: offentlige anbud – lokalmat. Kvalitativ matproduksjon og råvarer. Norges matfat i lokalproduert. Gudbrandsdalen har så mange ressurser - vi må ha mulighet for å benytte de.

Inkludering og mangfold

Et mangfoldig og inkluderende samfunn. Inkluderende arbeidsliv med plass til alle. Mangfold av muligheter. Rom for alle. Raushet, attraktivitet, elskbar og fellesskap. Vi tar vare på hverandre. Frivillighet. Unikhet verdsettes. Større mangfold og mer inkludering. «Eit stæille for æille».

2.2.4 Fremtidige muligheter i regionene Hamar og Kongsvinger

Se til Innlandet

Et sted å være stolt av å skryte av. Innlandet er det beste stedet å være for innbyggere og gjester. Det satses på de områdene vi kan være best. Distriktpolitikk som virker. Stolthet over hva vi har. Fremtidstro. Landets beste elever. Region utvikler seg i positiv retning. Viktig stemme inn i nasjonale debatter. Påvirkningskraft nasjonalt og internasjonalt. Midt i Skandinavia. Være stolte av Innlandet og alt det har å by på av natur, kultur og kunnskap. Vekst i hele Innlandet. Prioriterte utviklingstiltak, IFK er for forvaltningsorientert.

Attraktivt å bo og leve

Skape attraktivitet i hver by og tettsted. Gode liv. Attraktive steder for unge å etablere seg med muligheter for utdanning og bolig. Varierte muligheter. Attraktivt å bo og flytte til. Attraktive idealsamfunn tross endret demografisk sammensetning. Bo hele livet i Innlandet. Folk i alle grender. Et sted ungdom vil flytte tilbake til. Folk i bygdene. En attraktiv plass og leve og bo: gode vgo, gode veger og kollektivtilbud. Gode møteplasser for alle. Urbane kvaliteter med kultur og møteplasser.

Fleksibilitet: jobb, sted og tid. Nærhet mellom arbeidssted og bosted. Levende bygder, voksende bygder. Levende distrikt og bygder. Et godt, trygt og spennende sted å vokse opp. Gode levevilkår på tvers av generasjoner. Levende lokaldemokrati. Like muligheter i alle kommuner. Best på oppvekst. Trygge oppvekstmuligheter. Nok ressurser. Gi gode minner. Best på folkehelse. Kunne leve hele livet i Innlandet uten å måtte reise ut hvis en ikke vil. Trygg oppvekst. Trygt sted å bo. Sterkere byer. At byene utvikles som by. Et omland rundt byene som vokser. Mange nye innbyggere. Innbyggervekst gir bedre kommuneøkonomi.

Bærekraft

Sirkulærøkonomi. Flere muligheter for etablering av økolandsbyer (bærekraftig vekst). Følge FNs bærekraftsmål. Grønne arbeidsplasser. Felles forståelse for alvor av klimaendringer. Greier å ta grep. Omstilling til grønt og klimarobust samfunn. Gode bærekraftige tjenester til innbyggere. God vannkvalitet. Tilstrekkelig med fornybar energi. Næringsliv og det grønne skiftet. Grønn industri på lokale ressurser. Vinner på grønt arbeidsliv og fremtid.

Natur og naturressurser

Vi utnytter de grønne ressursene godt. Råvarer, kortreist foredling. Norges landbruksvugge. Best på foredling av råvarer. Naturressurser-bruk og ikke forbruk. Må være faglig kunnskap inn. Naturressurser og kulturlandskap ivaretas, utnyttes og utvikles. Ungdom ønsker å ta over gårdsbruk er attraktivt. Økt videreforedling i distriktene.

Arealnøytralt Innlandet: ta vare på vårt unike natur- og kulturlandskap. Gjenbruk av areal på andre måter. Naturvennlige løsninger (raskere). Viltpassasjer. At vi har bevart den særegne naturen i Innlandet. Det grønne gromme fylket. Norges grønne lunge. God forvaltning av rovdyr. Gode på naturforvaltning. Naturmangfold. Utbedring av gode naturopplevelser og styrking av psykisk helse.

Kultur, idrett og fritid

Aktivt idrettsmiljø. Gode på kultur. Blomstrende kultur og idrettstilbud. Et levende kulturfylke. Levende bygder med aktivt kulturliv. Felles kulturtilbud. Gode tilbud for barn og unge innenfor kultur og idrett. Alle barn/unge får fritidstilbud. Økt aktivitet i frivilligheten. Ulike kulturtilbud for barn og unge på tvers i Innlandet. Kultur og idrett med muligheter for alle.

Samarbeid og tjenester

Vi er best, å heie på hverandre. Økt samhandling gir bedre utnyttelse av ressurser. Godt samarbeid mellom regioner. Tverrfaglig samarbeid. Samhandling over kommunegrenser. Sterke regioner. Gode tilbud for alle. Gode tjenester. Alle de grunnleggende tjenestene fungerer. Tannlegevakt. Få alle helsetjenester i Innlandet. Godt samarbeid om det viktigste: infrastruktur, universitet og sykehus. Høy grad av samarbeid i organisasjonssektoren. Opplevelse av å samarbeide. Større samhold med jevnere fordeling til regioner av arbeidsoppgaver. Samarbeid - voksende region - økt attraktivitet. Samarbeid på tvers av foreninger. Større kommuner (samarbeide mer). Allsidige tilbud: skole, arbeid og kommunikasjon. Satse sterkere sammen. Samsvar mellom behov, kompetanse og kapasitet. Samfunnssikkerhet uavhengig av bosted. Kommunereform. Godt tilbud til de eldre basert på behov. Godt utbygd helsesektor i hele fylket. Mulighet for aktivitet for alle. Penger til frivillighet. Satse enda mer på frivilligheten.

Desentralisert utdanning og kompetanse

Alle fullfører skolegang. Sikre gode skoletilbud for ungdommene. Nærskole med alle tilbud. Kunne bo hjemme mens man går på videregående - hvis man vil. Desentralisert utdanningstilbud. Ta hvilken som helst utdanning i Innlandet. Desentralisert utdanningstilbud. Stor variasjon i vgo-tilbud. Gode skoler, lærere. Gode skoletilbud. Ungdom har fullført utdanning og er i arbeid.

Godt utdanningstilbud for alle. Høyt kompetansenivå. Utdanningstilbud på det næringslivet trenger. Satsning på desentral utdanning. Gode utdanningsinstitusjoner med tilbud til alle. Stor bredde av utdanningsmuligheter. Tilbud av kompetanse/arbeidskraft som næringslivet har bruk for. Et forbilde for gode lønns- og avtalevilkår for lærerne. Skoler som fostrer mestring, læring og utvikling. Kompetansetilbud i tråd med næringslivets behov. Stort høyskoletilbud. Livslang læring.

Arbeids- og næringsliv

Jobbe i Innlandet. Balanse i arbeidskraftbehov og kompetanse. Allsidig arbeidsmarked. Mange kompetansemiljøer. Attraktive arbeidsplasser. Arbeidsplasser tilgjengelig for alle. Et fleksibelt arbeidsliv - skape fleksibilitet for å få tilknytning. Variert arbeidsliv. Varierte og spennende arbeidsmuligheter. Satse på flere digitale arbeidsplasser for å forhindre fraflytting og å øke tilflyttingen. Flere fylkeskommunale arbeidsplasser til hver region. Funksjonelle bo- og arbeidsregioner med spennende arbeidsplasser. Hjelp til oppstart - aktive bedrifter. Attraktiv arbeidsregion. Offentlige arbeidsplasser i distriktene. Nok elektrisitet til at bedrifter kan etablere seg. Konkurransedyktig og fremtidsrettet næringsliv. Innlandet som reisemål, lage reiserute gjennom Innlandet. Økt tilstrømning av turister som ønsker ro og stillhet.

Innovasjon

Den nye "oljen" kommer fra Innlandet: Landbruket, gründermiljø og klynger. Nye arbeidsplasser, innovasjon og grønn industri. Økt innovasjon: sentrum for grønn industrivekst, nye næringer teknologi/bio. Mange nyetableringer. Innovativt, næringsvekst. Ny teknologi løfter hele Innlandet. God og riktig ressursutnyttelse for å imøtekomme utfordringer. Nyskapende. Sterkt ungdomsengasjement. Tørr å satse på endring og å ta plass. Tørr å satse, ha troen. Lov å drømme stort og ha ideer. Innbyggermedvirkning og -eierskap. Klarer å utnytte alle menneskelige ressurser. Ha kunnskap om mulighetene.

Inkludering og mangfold

Tillitt og trygghet. Inkluderende samfunn, mindre utenforskap. Alle har sin mestringsarena. Myndiggjorte liv for alle. Inkluderende universelt tilrettelagt samfunn. Stor grad av inkludering. Raust. Mindre rusproblem. God psykisk helse i befolkningen (ungdom). Alle innbyggere bidrar/føler tilhørighet. Frihet til å leve sitt liv. Stolte innbyggere. Lite/ingen utenforskap. Identitetsfølelse. Økt inkludering i skole/utdanning og arbeidsliv. Solidaritet med folk utenfor. Raust samfunn som har begravd janteloven. Framsnakker, unner hverandre

suksess og utvikling. Romslighet/åpenhet. Mangfoldig og tolerant samfunn. Stor grad av innenforskap. Medvirkning. Plass til alle.

Infrastruktur

Større mobilitet og reel bo- og arbeidsregion på over 200 000. Bedre kommunikasjon. Bo i kommunen, jobbe i byen. Digitalt/mobilitet. God infrastruktur. Enkelt å reise i og mellom regioner. Utbygd kollektivtransporttilbud. Bussene må fortsette å gå. Økt mobilitet med tilpasset kollektivtrafikk. 10 kr tilbud med buss om sommeren. Bedre veger, hver region avskåret fra resten, togpriser til Oslo. Klimatilpasset infrastruktur. Infrastruktur til ny «brensel». Infrastruktur for vekst: veg, bane, fiber, strøm og kompetanse. Kollektivtilbud: tog, drone, buss, båt. Kollektivtilbudet binder sammen fylket. Å komme seg fra A til B uansett alder.

2.2.5 Fremtidige muligheter i regionene Gjøvik og Valdres og Gran kommune

Innlandet er viktig og betyr noe nasjonalt

Innlandet påvirker sentrale myndigheter bedre enn i dag. Innlandet er mer synlig nasjonalt: Stolthet. Sosialt og økonomisk bærekraftig fylkeskommune. Økt innovasjon i offentlig forvaltning. Bo og arbeidsregioner i IFK med egen HR-avdelingen for offentlig-privat-samarbeid.

Flere folk og tilbud/aktiviteter i regionale sentra. Regionale sentra med tilbud innen kultur/idrett og helse. Alt får ikke vært alle steder. Mjøsbykehus på Moelv. En felles Mjøsby. Færre kommuner.

Innovasjon og det grønne skiftet

Look to Innlandet. Innlandet er ledende i det grønne skiftet. Det fremoverlente og attraktive næringslivet.

Innlandet har tatt nasjonalt ledende rolle i en eller flere bransjer. Ledende i verden på grønn industri og best på industri i Norge. Ledende i det grønne skiftet: teknologi, industri og naturressurser. Innlandet er plassen til å se til for innovasjon, datasikkerhet og matsikkerhet.

Arbeids- og næringsliv

Legge til rette for industriell utvikling og vekst. Rikholdig arbeids- og næringsliv. Et næringsliv som er fremtidsrettet - grønt og distrikt.

Enkelt å etablere nye bedrifter, arbeidsplasser (også småskala). Fylket tør å satse på det regionene er gode på. Tilrettelegging for industrien på Raufoss. Vekst i Gjøvikregionen innen industri og kompetanse. Skaper innovative miljøer. Ny og gammel næring. Flere valg på hvor man kombinerer bo, utdanning/jobb. God tilgang på kompetanse. Arbeid foregår i lokale fellesskap, hub'er.

Overskudd på fornybar energi. Et sted for kompetanseutvikling og næringsliv. Offensive: prioritere tydelig Innlandets styrker. Næringer i vekst. Attraktive og spennende arbeidsplasser både i by og bygd.

Natur

Innlandet må få sin rettmessige del av verdiskapningen innenfor landbruk/skog, energi, utmark, og reiseliv. Kvaliteter i grønne skifte, utnyttes i primærnæring. Utnytte ressurser: natur-folk. Til rette for bruk av naturen for alle.

Utdanning, kompetanse- og utviklingsmuligheter

Nasjonalt senter for yrkesfag. Nye innovative opplæringsløp med mer fokus på praksis i bedrift. Næringslivet mye tettere inn i skolegangen. Flere utdanninger i relevante jobber. Vgo og næringslivet samarbeider. Flere som står utenfor utdanning og jobb skal med. Desentralisert utdanning, de kan gå på den linja de ønsker. Flere elever gjennomfører VGO. God utdanning uansett hvor du bor. Folk utdannes til jobb og ikke ledighet. Kompetanseutvikling på alle nivå fra kompetansebevis til PhD. Fleksible og relevante kompetansemuligheter (lære hele livet).

Rett kompetanse til et rikholdig arbeidsliv. Kvalifiserte arbeidstakere til næringslivet - mindre utenforskap. Større arbeidsinnvandring (immigrasjon). Dekket arbeidskraftbehov. Spennende desentraliserte arbeidsplasser. Utdanningstilpasset behov. Mindre uførhet - ta i bruk mer av restarbeidsevnen. Vi fanger opp arbeidskraftreserven (utenforskap).

Attraktivt å bo og leve

Gode muligheter for å bosette seg i hele fylket. Mange attraktive lokalsamfunn å bo og leve i. Nærhet til natur og relativ nærhet til urbanitet. Redusert fraflytting og økt tilflytting, vekst i befolkningen. God livskvalitet hele livet. Mulighet for det gode liv og et godt sted å leve for liten og stor. Bo på bygda, jobbe i byen. Inkluderende fylke og lokalsamfunn. Mangfold og ledende på inkludering. Et aldersvennlig sted å bo. Alle skal kunne delta og ha aktive meningsfulle liv: jobb, kultur, utdanning, infrastruktur - dette fungerer bra. Lokale møteplasser er en naturlig del av samfunnet. Liv i husa med mer fritid og nabolagliv og aktivitet i lokalsamfunn.

Attraktivt for ungdom med inkludering, mobilitet og møtesteder/aktiviteter. Ungdommer gleder seg til å bosette seg fast på bygda. Flere unge innbyggere. Gode oppvekstilbud med barnehage, grunnskole og videregående skole.

Økonomi: bygge hus/leiligheter. Boliger til "alle" i distriktene, ikke bare oppussingsobjekt.

Tjenestetilbud

Kvalitetsbevisste tjenester og innbyggere. Samordne tjenester, hvem kan gjør hva. Gode offentlige tjenester. Demografibalanse og folketallet balansert gir gode lokalsamfunn med mindre kannibalisme. Omsorgstilbud uansett hvor du bor.

Egalitært (likeverdig) samfunn. Små forskjeller. Likt for alle. Samarbeid på alle plan. Tillitt. Vi heier på hverandre og fordeler tjenester og kapital. Ansvar for hverandre

Infrastruktur

God infrastruktur kollektiv, veg, vann/avløp, digitalt, utdanning/kompetanse, varer og tjenester. Digital tilgang for alle. Lett og enkelt å flytte på seg og alle kommer seg enkelt rundt i fylket, selv uten lappen. Smidig og bedre kollektivtilbud også utenfor byene, fleksibelt og foretrukket førstevalg til alle i Innlandet. Ungdom kommer seg rundt. Gode kommunikasjonsmuligheter. Kortere kollektiv avstander. Kollektivtransport med mindre «busser» som er mer fleksible på tid. Gode og trygge veger og kollektivtilbud til/fra aktiviteter- og utdanningstilbud. Gode tilbud innen samferdsel i distriktene. Ny 4-felts veg til Oslo og jernbane - Gjøvikbanen.

Kultur og idrett

Sterkere varemerke kulturfylke. Aktivt kulturliv og gode fritids- og kulturtilbud. Spredte kulturarenaer. Tilskudd til regionale anlegg. Urbane kvaliteter med kulturtilbud og møteplasser. Fokus på både idrett og annen kultur som er sidestilt. Interkommunale idrettsanlegg for uorganisert og organisert idrett. Gode kulturtilbud i hele Innlandet. Godt fritids- og kulturtilbud. Kultur for frivillighet. Opprettholde og styrke dugnadsånden/frivillighet. Innlandet skal være klar for OL.

Bærekraft

Karbonnøytralt & bærekraftsøkonomi

God folkehelse. Større fokus på folkehelse, forebygging og universell utforming. Innlandet har bedre folkehelse enn i dag.

2.3 Oppgave 3 – Strategier til mulighetenes Innlandet

Den siste oppgaven bestod i å konkretisere veien til målet innenfor mulighetene i Innlandet. Hvilke tiltak er det deltakerne ser som kan føre Innlandet til målet i oppgave 2, følgende spørsmål ble stilt:

Hva er veien til fremtidssamfunnet i oppgave 2?

Gruppene ble delt opp i 2-3 som jobbet med oppgaven. Gruppene plukket ut mål fra oppgave 2 som de mente var spennende og prøvde å konkretisere hva som må gjøres for å komme frem til målet. Deltakerne ble utfordret til å være mest mulig konkret på tiltak. Det er ikke alle scenarier fra oppgave 3 som er omtalt i denne oppgaven. Tiltakene ble satt opp i samme ark som spørsmål 1 og 2 og det ble tegnet piler mellom tiltaket og målet.

Resultatet er en oversikt over de tiltakene til ulike mål som gruppene fra hver samling har presentert. Mål eller tiltak er ikke sortert utover dette. Prosessen er i en åpne-fase uten siling eller sortering av innspillene. Dette har lagt føringer på hvordan innspillene kan sammenstilles og bearbeides for å få frem et samlet resultat for Innlandet. Resultatene i råmaterialet kan bearbeides videre og arbeides ytterligere med for å få frem flere resultater ved å bruke mer tid.

2.4 Strategier for å nå ønsket utvikling for Innlandet

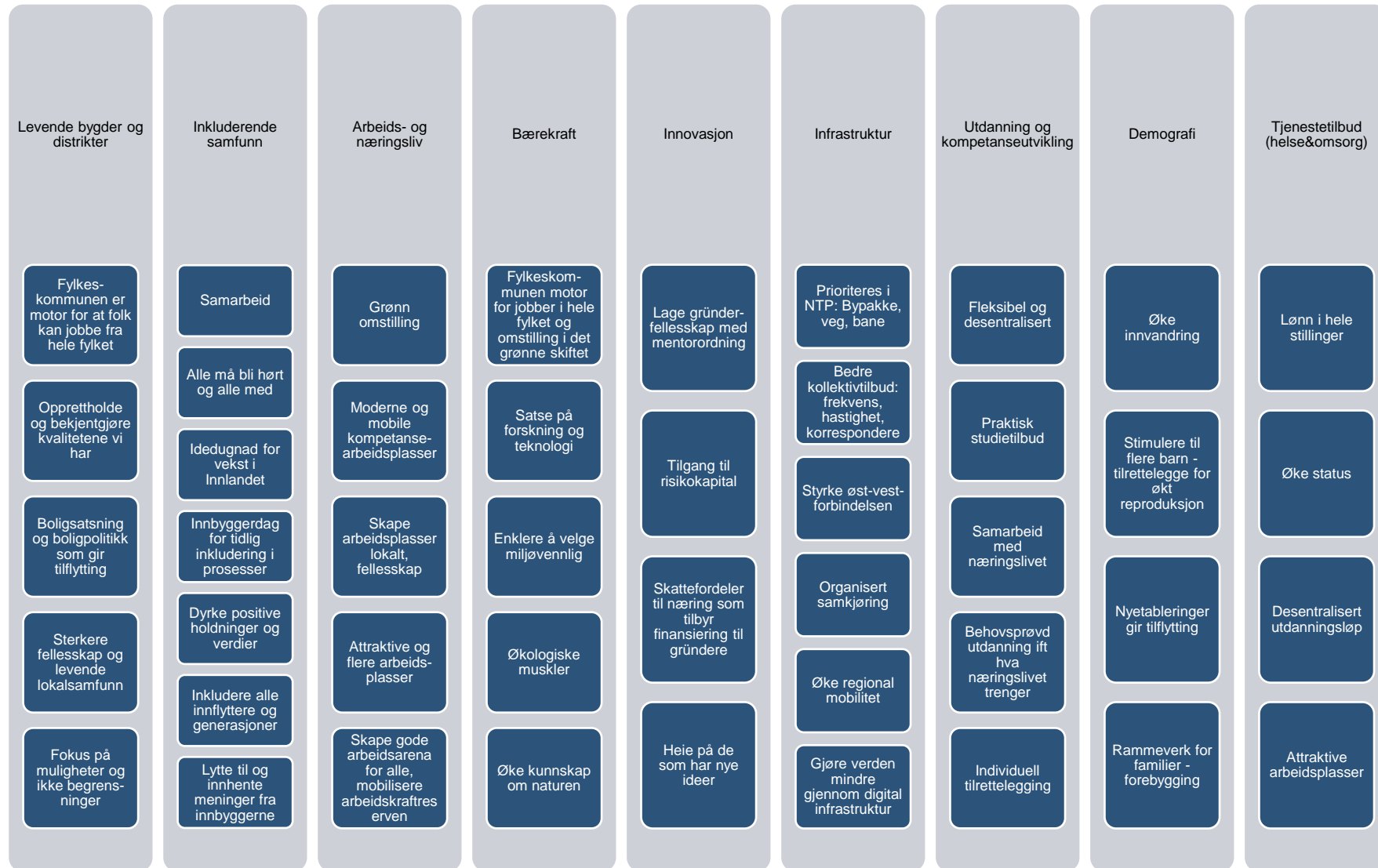
Når deltakerne skulle arbeidet med tiltak for å oppnå det Innlandet de ønsker for fremtiden ble det i størst grad lagt vekt på samarbeid, og at samarbeidet må fungere med en grunnvisjon om at «vi er ett Innlandet». Samarbeid på tvers av regionen, forvaltningsnivå, privat og offentlig hvor kreftene kan forenes om felles mål. Nye verktøy for håndtering av interne uenigheter må på plass.

Det må videre sees på nye måter å tilby tjenester på, både når det gjelder mobilitet, helse- og omsorg og utdanning. Her er også stikkordet samarbeid og fleksibilitet i tillegg til bedre infrastruktur, medvirkning og inkludering. Næringslivet bør i sterkere grad inn i skolen for gode synergier ift. arbeidskraftbehov, kompetanseutvikling og arbeidspraksis.

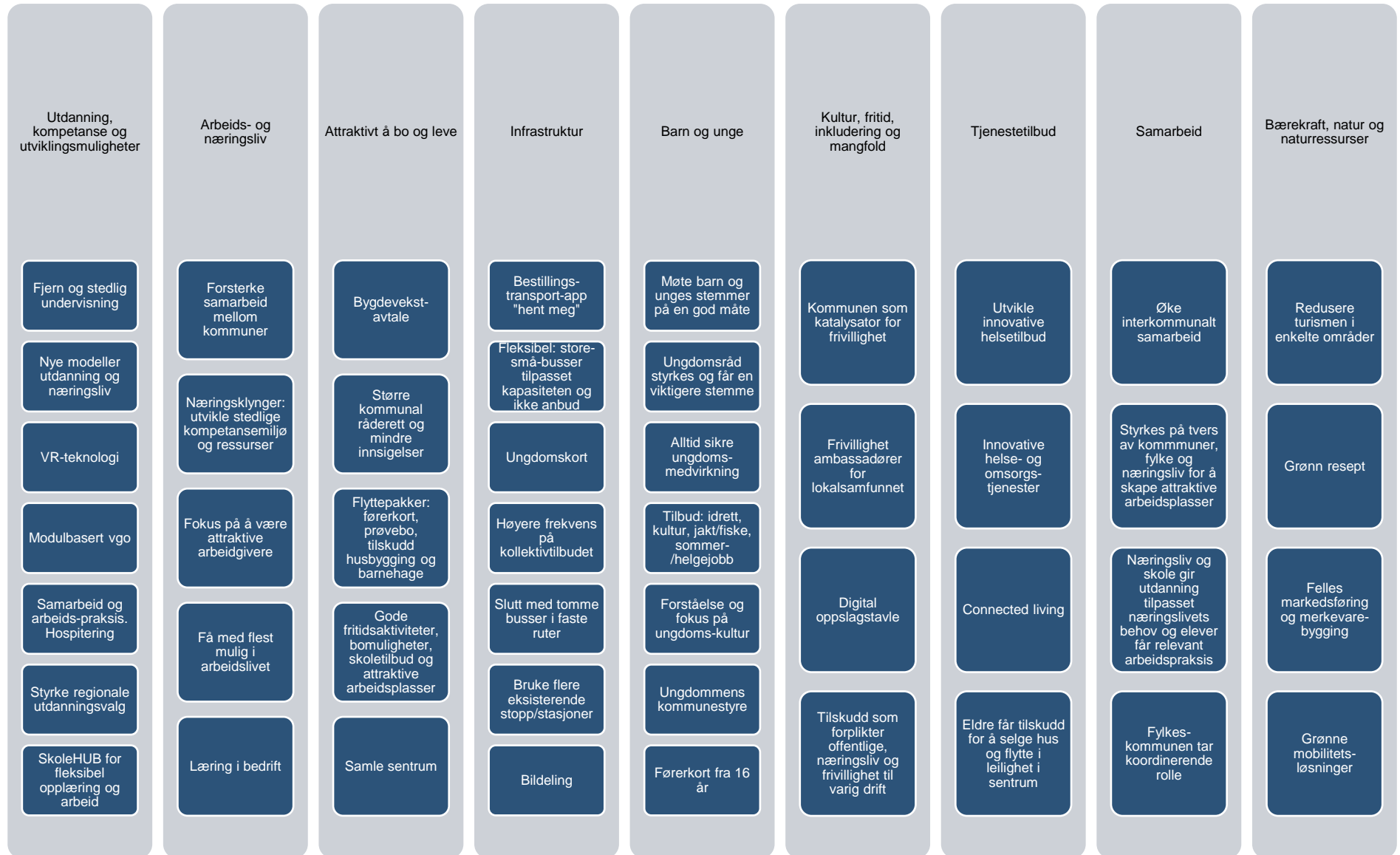
Innlandet må spille videre på de kvalitetene regionen har, både innen næringslivet/industri og natur/naturressurser slik at regionen får en viktig nasjonal betydning, f.eks. innen grønn teknologi, industri og matproduksjon. Øke satsningen på innovasjon med støtteordninger til næringsliv og tjenestetilbudet innen mobilitet, helse og utdanning for å lykkes med andre modeller og nye måter å tilby tjenester på. Bedre utbygd infrastruktur og infrastrukturtilbud er også forutsetninger i denne sammenheng.

De neste kapitlene har vi oppsummert de foreslåtte strategiene kategorisert opp mot ønskete mål for regionene. For fullstendig oversikt over strategiene som har kommet frem på samlingene er disse angitt i vedlegg 5.

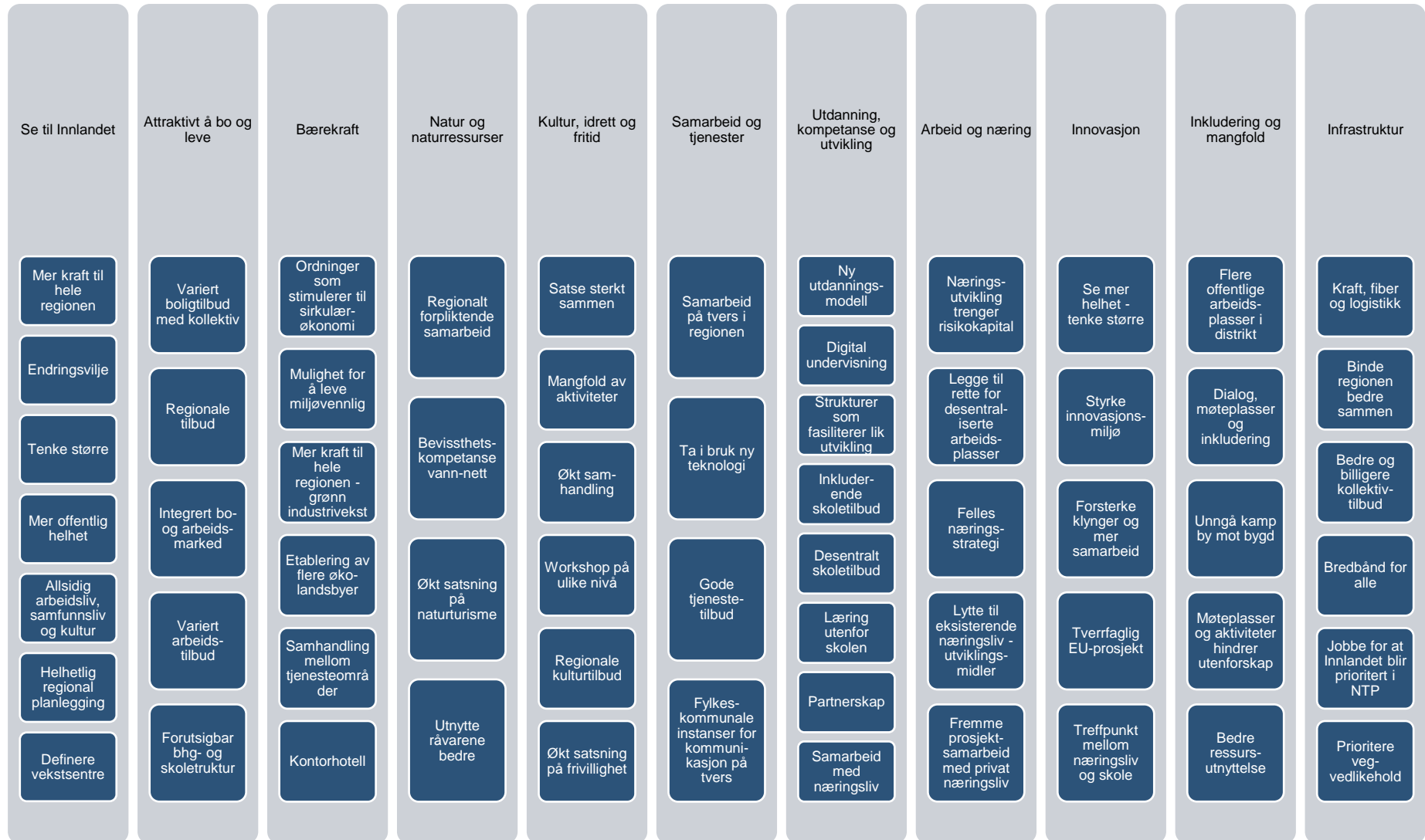
2.4.1 Veggen til fremtiden i regionene Nord- og Sør-Østerdal

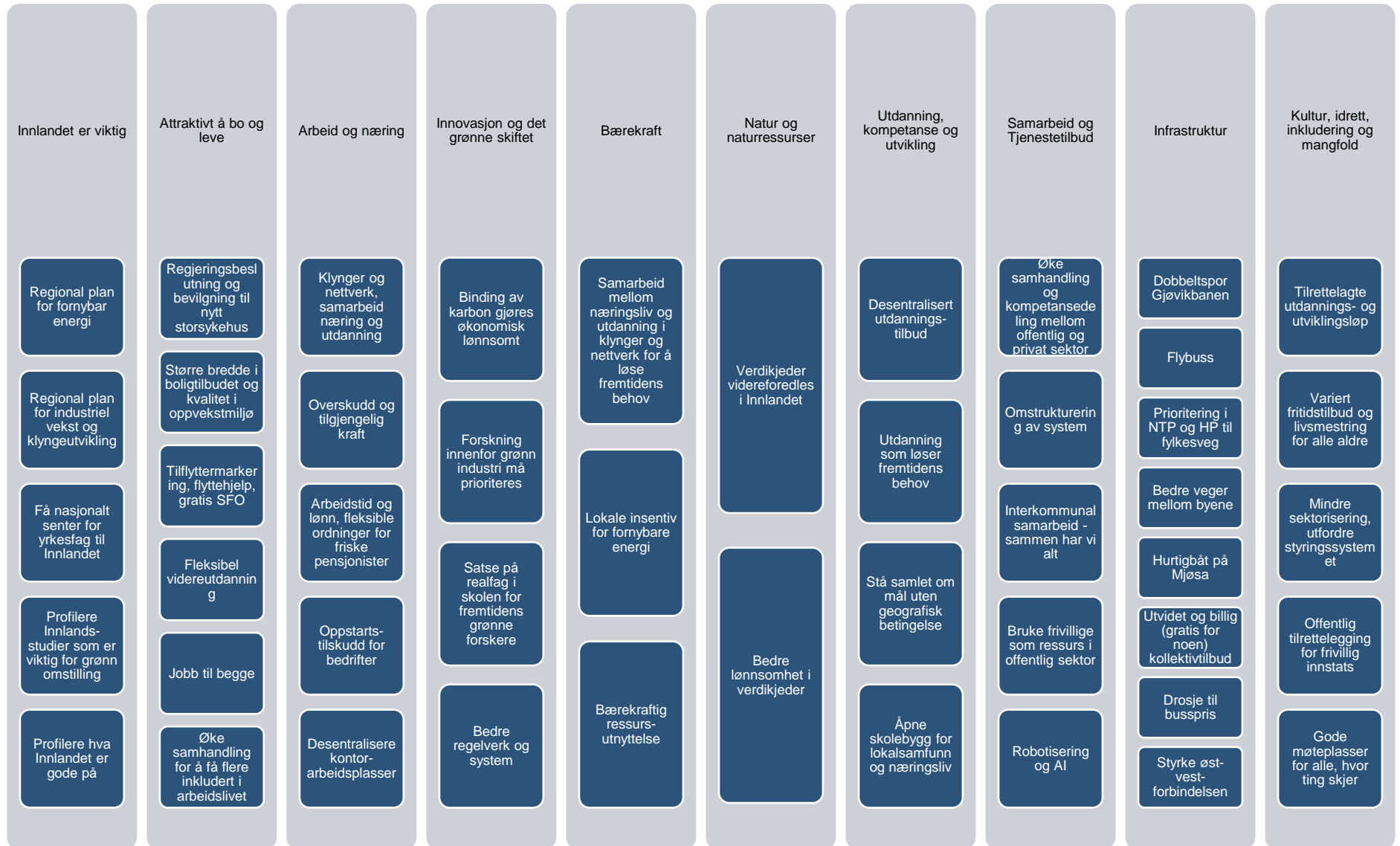
2.4.2 Vegen til fremtiden i regionene Lillehammer, Midt- og Nord-Gudbrandsdalen

2.4.3 Vegen til fremtiden i regionene Hamar og Kongsvinger

2.4.4 Vegen til fremtiden i regionene Gjøvik og Valdres og Gran kommune

3 De unges stemme

I dette kapitlet presenteres de innleggene som ungdommenes representanter holdt på konferansene. På 2 av konferansene ble det også gjennomført en egen ungdomsoppgave i arbeidet med Innlandsstrategien. En oppsummering av de unges stemmer fra konferansene basert på innleggene og gruppeoppgavene er gjengitt i kap. 3.2.1.

3.1 Innlegg fra unges stemmer

Representanter fra ungdommens fylkesting holdt innledning på Koppang, Rudi og Gjøvik. Her følger innleggene fra ungdomsrepresentantene på Koppang og Gjøvik i sin helhet.

3.1.1 Regionene Nord- og Sør-Østerdal

Innledningstale medvirkningskonferansen Koppang v/Sigrun Myrvang, Ungdommens fylkesting

Utfordringer og muligheter

**Klimakrisen –
Fornybar energi og
grønn omstilling**

**Befolkningsnedgang –
Motvirkes ved å skape
levende lokalsamfunn**

**Skole og utdanning –
Nedgang i elevtall –
Elevens beste, tilpasning
av skolestruktur, tenke
fremtidsrettet og nytt**

Jobb og bolig

- Hybride arbeidsplasser
 - Bredbånd
 - Transport
- Lavere boligpriser i distriktene

Levende lokalsamfunn

Se muligheter og ikke begrensninger

Jobb og bolig

Fritid – natur, kultur & mye mer

- Støtte opp under aktiviteter og engasjement

Natur

Kollektiv transport – En forutsetning for mye

- Møteplasser
- Jobb
- Skole
- Utvider hva det å bo i distriktene faktisk betyr
- Rabatterte ordninger

Klimakrisen

Ny klimaregning – Vi har innmæring
batterer av de fram i tid

Nullutslippstransport innen 2050 vil kreve
mye kraft

FNs klimapanel sender en esiste advarsel: -
Nå teller alle valg

Levende lokalsamfunn

Se muligheter og ikke
begrensninger

Skole og utdanning

Elevenes beste!
Reisevei
Sosialt og faglig miljø
Levende lokalsamfunn
Behov i yrkeslivet

Klimakrisen

Ny klimaregning – Vi har innmæring
batterer av de fram i tid

Nullutslippstransport innen 2050 vil kreve
mye kraft

FNs klimapanel sender en esiste advarsel: -
Nå teller alle valg

Innlandets fremtid er avhengig av de unges stemme

Innovasjon og grønn omstilling

Endringsvilje og endringskompetanse

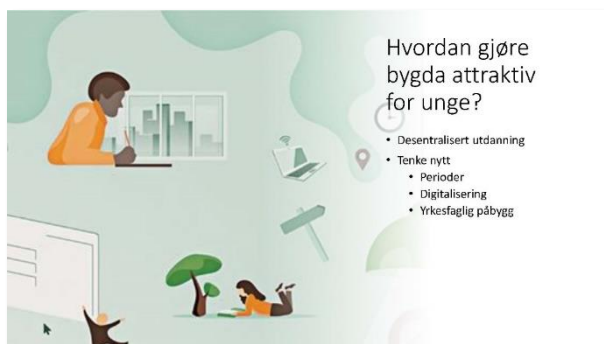
Grønn omstilling

Grønn energiproduksjon

3.1.2 Regionene Gjøvik og Valdres og Gran kommune

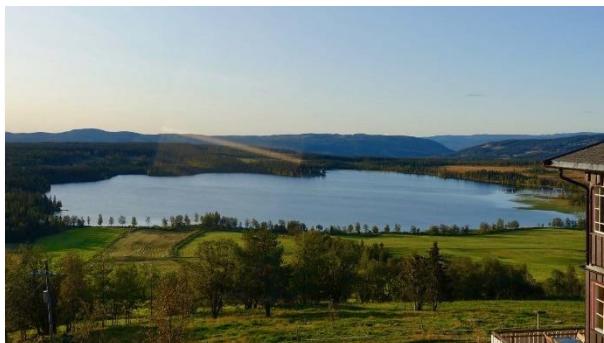

Innledningstale medvirkningskonferansen Gjøvik v/Heidar Jahr, Ungdommens fylkesting

Unge vil ha:

- Nærhet til tilbud
- Mangfold i tilbudene
 - Alt trenger ikke være over alt
 - God infrastruktur

2024-2028

Videreutvikle den videregående skolen

Digitalisering

Infrastruktur og samferdsel

3.2 Ungdomsoppgave

Etter erfaringen fra samlingen på Koppang ble utarbeidet en egen ungdomsoppgave for arbeidet med innlandsstrategien. Ungdommene ble samlet i egne grupper som arbeidet med denne. Ungdomsoppgaven ble gjennomført på Rudi og Sand med egne ungdomsgrupper. På Gjøvik var det kun en ungdom som stilte og ungdomsoppgaven ble derfor ikke gjennomført.

På Rudi var det til sammen 8 ungdomsdeltakere hvorav halvparten kom fra ungdommens fylkesting og den andre halvparten fra et kommunalt ungdomsråd. Det antas derfor at det var ungdommer fra videregående skole i tillegg til ungdomsskole. Ungdommene ble fordelt på to ungdomsgrupper.

På Sand var det ingen representanter fra ungdommens fylkesting til stede da det var heldagsprøver på vgo på samme tid. Det kom 5 ungdomsdeltakere fra et kommunalt ungdomsråd med ungdomsskoleelever. Disse utgjorde en ungdomsgruppe.

Tidspunktene på året samlingene på Gjøvik og Sand ble avholdt er nok ugunstig med tanke på deltakere fra videregående opplæring da de har mye prøver og fagsamtaler i denne perioden og kan forklare hvorfor det var så få/rafall av ungdommer i denne aldersgruppen på disse samlingene.

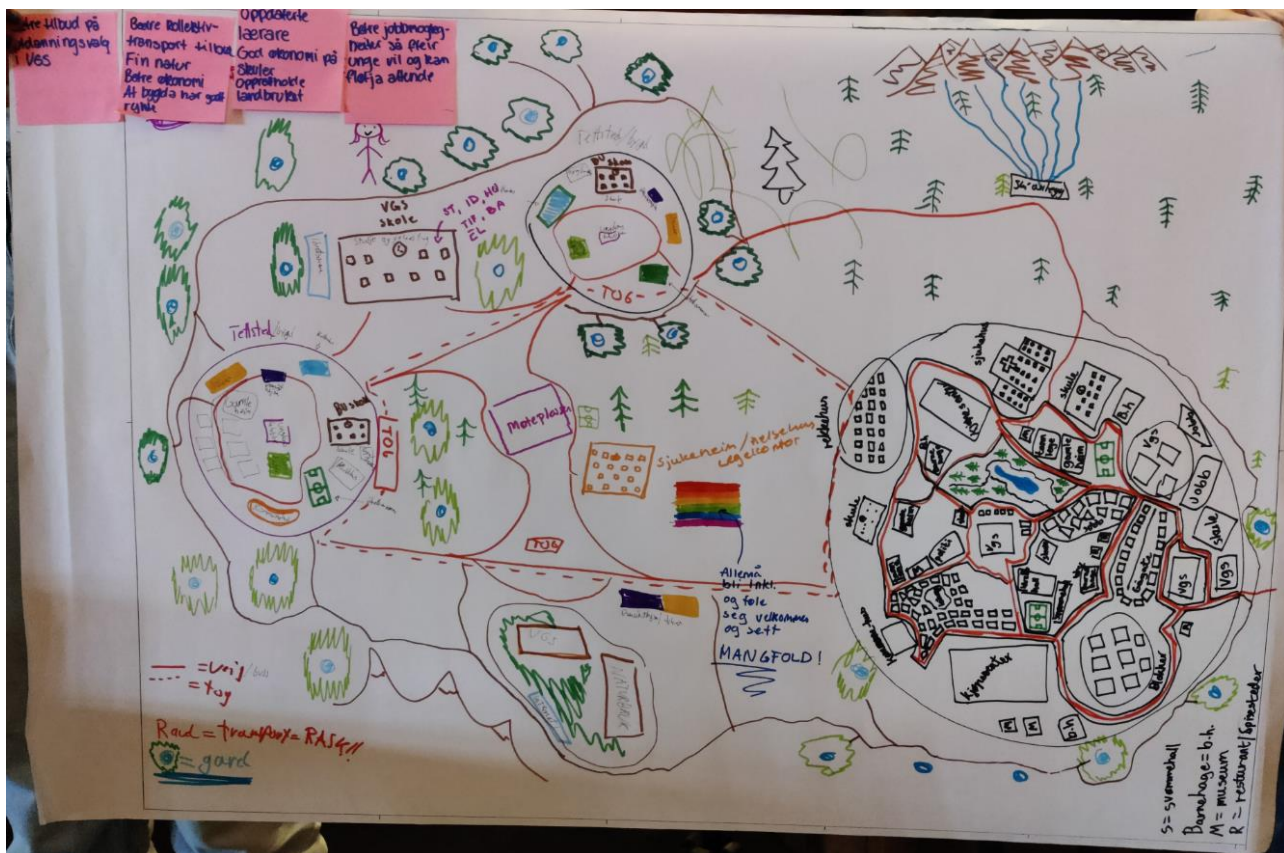
3.2.1 *Ungdommens ønsker for fremtidens Innlandet*

Ungdommene peker på at bedre og billigere infrastruktur er nøkkelen til mye. Et fleksibelt kollektivsystem som knytter regionen bedre sammen vil avhjelpe situasjonen for mange unge i dag som er helt avhengig av å bli kjørt rundt for å treffe andre. Dårlig kollektivtilbud legger også føringer og begrensninger både ift. fritidsmuligheter og skole. De unge ønsker seg derfor bedre og mer fleksibelt kollektivtilbud på buss og tog og bedre vegger mellom byer og tettsteder. I tillegg vil godt utbygd digital infrastruktur legge til rette for digital undervisning og gir mulighet til å jobbe desentralisert i distriktet, som igjen gjør bygda mer attraktiv.

Større satsning på de unge, med flere møteplasser utenfor de tradisjonelle idretts- og kulturarenaene som finnes. Gjerne uorganiserte møteplasser. All må føle seg velkomne, og byer- og tettsteder må inkludere alle. I tillegg ønsker de unge seg møteplasser mellom by og bygd. Videreføre kulturkortet Ung Inn med rabatterte opplevelse og aktiviteter for unge.

Ungdommen ønsker at Innlandet vil satse mer på skole og utdanning i samarbeid med næringslivet. Vellykkede utdanningstilbud og godt samarbeid mellom skolen og næringslivet gir de unge mulighet for undervisning kombinert med jobb og rekrutterer unge til næringslivet i distriktet. Større bredde i utdanningsvalg og tilby fag digitalt for ungdommer som ikke har tilbudet på sin nærskole. Oppdaterte lærere og god økonomi i skolen. Satsning på lavterskel helsetilbud som helsesykepleier i skolen og helsestasjon for ungdom.

Innlandet har mye fin natur og et aktivt landbruk som de unge ønsker å videreføre. De unge ønsker seg et attraktivt Innlandet som kan tilby spennende jobber og attraktive lokalsamfunn som de kan flytte tilbake til. Unge må få flytte ut og utvikle seg, men de har ønsker om, og håper på muligheter til å flytte tilbake. Det forutsetter at Innlandet kan tilby attraktive bo- og arbeidsmuligheter.

Bedre tilbud på utdanningsvalg i videregående skole. Oppdaterte lærere og god økonomi på skolen.

Bedre kollektivtransporttilbud. Godt utbygd infrastruktur mellom byer og tettsteder med raskt transporttilbud med tog og veg.

At bygda har godt rykte. Alle blir inkludert og føler seg velkommen og sett. Mangfold. Møteplasser mellom by og bygd.

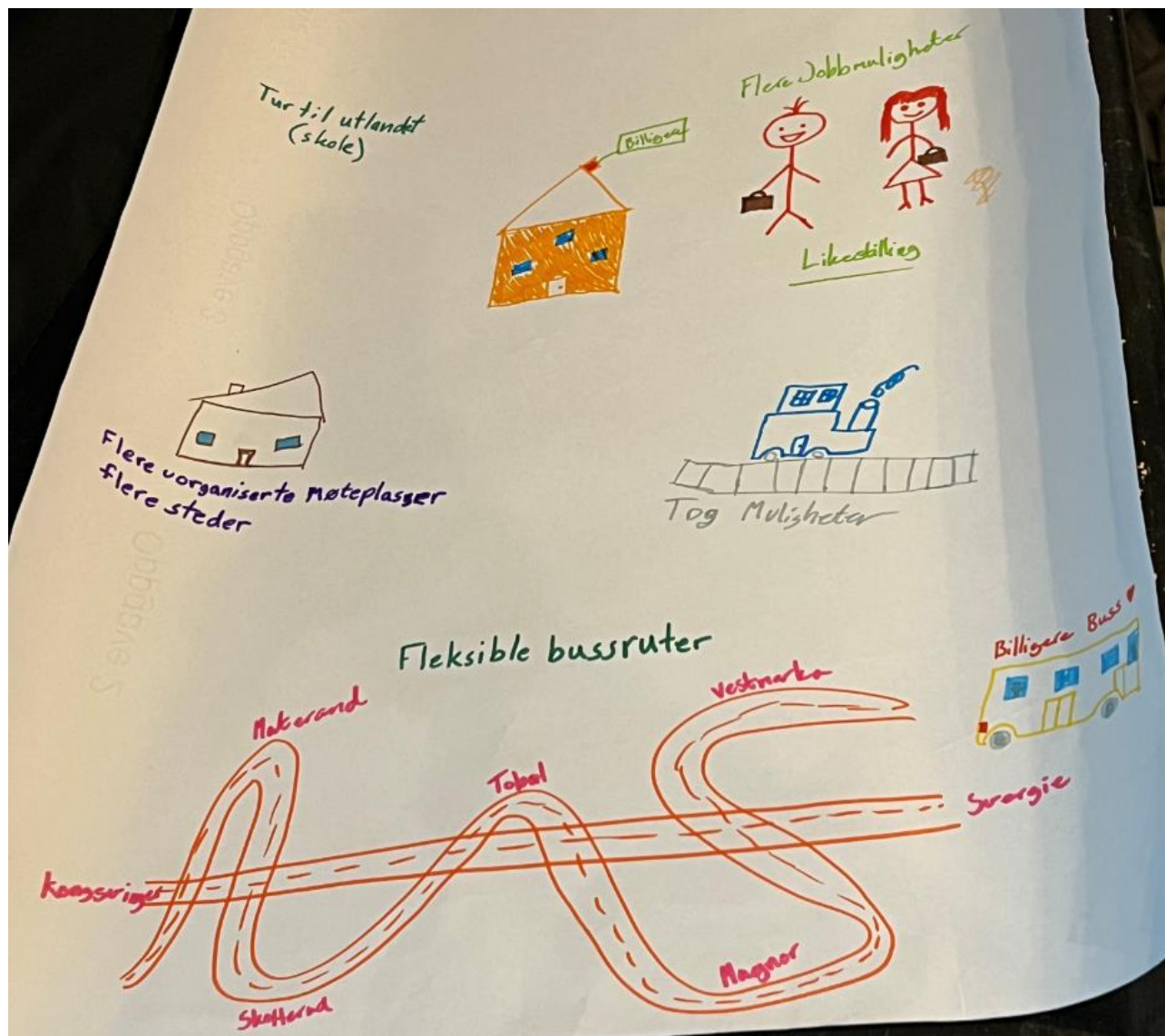
Fin natur

Bedre jobbmuligheter så flere unge vil og kan flytte tilbake.

Opprettholde landbruket.

Bedre økonomi

3.2.3 Regionene Hamar og Kongsvinger

Kollektivtilbudet i regionen er for dårlig, spesielt for ungdommer som bor i distriktet. De mangler togtilbud, enda toget går rett gjennom regionene. Ungdommene ønsker seg bedre kollektivtilbud med muligheter for tog og buss. Fleksible bussruter og billigere buss. Et godt busstilbud for ungdom som bor på bygda.

Flere jobbmuligheter. Likestilling.

Billigere boliger.

Ungdommene savner steder å være og treffe andre ungdommer. De etterspør flere uorganiserte møteplasser for ungdom flere steder lokalt og i distriktet.

Skolen omfatter en tur til utlandet som en del av læringsutbyttet.

4 Vurdering og veien videre

4.1 Vurdering av prosessen og resultatet

Medvirkningskonferansene utgjør åpnefasen i prosessen i utarbeidelsen av kunnskapsgrunnlaget for ny planstrategi. Rapportens innhold skal brukes av fylkeskommunen i sitt videre arbeid. Det har vært et tydelig politisk ønske om å starte denne arbeidsprosessen tidlig slik at oppdatert kunnskapsgrunnlag og anbefalinger om fornyelse av Innlandsstrategien kan overleveres nytt fylkesting etter høstens valg 2023. Målet med konferansene har vært å få inn flest mulig innspill basert på spørsmålsstillingene om hvilke fremtidige utfordringer og muligheter vi har i Innlandet/regionen. Ny Innlandsstrategi skal bygge på FNs bærekraftsmål og legge grunnlaget for fylkeskommunes plan- og utviklingsarbeid for en bærekraftig utvikling av Innlandet. Innholdet i rapporten må leses i lys av at det er avholdt medvirkningskonferanser i en åpningsfase for å høste tidlig innspill.

Basert på spørsmålsstillingene fra fylkeskommunen og ønske om en tematisk sammenheng i løpet av dagen kan dette ha lagt føringer på hvilke temaer som har og ikke har kommet frem i løpet av verkstedene. Innleggene fra fylkeskommunen har hatt fokus på demografiutviklingen for Innlandet med fødselsunderskudd og en forventet befolkningsnedgang med høy andel eldre. Mangel på arbeidskraft for å opprettholde et godt tjenestetilbud og ytterligere elevtallsnedgang i skoleverket hadde derfor stort fokus blant deltakerne. Innspillene må derfor ikke ses på som uttømmende, men som tilbakemeldinger gitt innenfor det rammeverket som var lagt for konferansene.

Det forekom ingen særlige problemer i oppgaveløsningen blant gruppene som helhet, men strategiene til ønsket utvikling ble vanskelig å få konkretisert utover at det ble mye gjentakende fra oppgaven tidligere. Det er utfordrende å jobbe med langsiktige strategier, og hvilke nye innovative muligheter og løsninger som vil komme i fremtiden vet vi lite om i dag. Blant ungdommene ble det spesielt utfordrende å tenke flere tiår frem i tid. Det ble derfor utarbeidet en egen ungdomsoppgave slik at deres meninger i større grad skulle bli fanget opp.

Det har vært en omfattende jobb med å tolke og sortere alle innspillene fra gruppene. Prosessen er i en åpnefase uten siling av innspillene, og alle innspill fra gruppene er med. Dette legger føringer på hvordan innspillene kan sammenstilles og bearbeides for å få frem et samlet resultat for hver region og for Innlandet samlet sett. Innspillene er kategorisert for å få gjort en sammenstilling, og spesielt i oppgave 1 for å få frem ordskyer. Resultatene i råmaterialet kan bearbeides videre og arbeides ytterligere med for å få frem flere resultater ved å bruke mer tid. Sett i etterkant burde bordvertene blitt tillagt en større rolle med å skrive tydelige lapper og strukturere tilbakemeldingene for å lette dette arbeidet.

4.2 Veien videre for medvirkning

Medvirkningskonferansen er i oppstarten av arbeidet med kunnskapsgrunnlag for ny planstrategi. Fylkeskommunen har følgende fremdriftsplan og faseinndeling for utarbeidelse av ny planstrategi:

5 Vedlegg

5.1 Veggen til fremtiden i regionene Nord- og Sør-Østerdal – tabell med innspill

Vegen dit (strategier)	Muligheter (mål)
Innlandsstrategien. Økonomiske muskler Beholde områder med ro og stillhet	Det gode liv i Innlandet: færre bekymringer, kvalitet på tjenester, mobilitet
Opprettholde og bekjentgjøre hvor gode helhetlige levekår/samfunn vi har	Folk kan bo der de vil
Fylkeskommunen må være motor for at folk kan jobbe fra hele fylket. Tettere samarbeid mellom fylkeskommunen og kommunene	Fylkeskommunen som motor i samfunnsutvikling og omstilling grønne skiftet
Infrastruktur som gjør verden mindre. Innlandet tettere på byene. Øke antallet bussruter øst-vest.	God kollektivtransportdekning
Inkludering Samarbeid	Inkluderende samfunn Toleranse for ulikhet og mangfold Samfunn med godt samspill mellom frivillighet - næringsliv - kommune - fylkeskommune. Raushet for ulikheter Likeverdig Inkluderende arbeidsliv- mindre unge utføre
Arbeidskraftreserven må mobiliseres	Menneskehender og ikke maskiner i eldreomsorg
La prosesser gå uforstyrret	Slutter å krangle med de på andre siden - vi er ett fylke
Grønn omstilling. Økologiske muskler	Spennende og nye grønne jobber
Enda større fokus på videregående opplæring og at dette kan gjennomføres på tilrettelagte måter for individet	Utdanningstilbud som gir jobb i andre enden. Påfyll gjennom livet. Lokalt/stedsavhengig. Elevens ønsker samsvarer med næringslivets behov
Forskning og teknologi	Grønn omstilling
Økt innvandring Verdibasert samfunn som grunnlag for mangfold. Tidlig inkludering av innbyggere i prosesser: Innbyggerdag, grendemøter og temamøter. Positivitet - GØY Attraktivitet - forelskelse	Mangfold, trygghet, muligheter, inkludering, positivt
Kollektivtransport Fornuftig teknologi Organisert samkjøring	God/bedre infrastruktur Økt bruk av kollektive løsninger
Attraktive arbeidsplasser Lønn, hele stillinger Økt status Utdanningstilbud (også desentralisert)	Helsetjenester/løsninger alle kan leve med/i God eldreomsorg

Lytte og ha gode rutiner for å hente inn meninger fra møter og digitale løsninger	Inkluderende samfunn - alle med. Bedre samarbeid
Fleksibel og desentraliserte utdanningsmuligheter	Kompetansetilbud Utdanning
Boligsatsning	Mer folk i distriktene
Skape gode arbeidsarenaer for alle.	Variert arbeidsmarked Bedre jobbtilbud/flere jobber, stillinger Nok jobber til alle i bygda arbeid til alle
Samfunnsengasjert og inkluderende innbygger, idedugnad for vekst i Innlandet Premie til best ide 1-10	Gode møteplasser Lik økonomisk prioritering for utvikling i by og bygd kommer. Mer økonomi til distriktene. Høy lykkefaktor, gode sosiale liv Små forskjeller Like muligheter for alle Levende bygder og distrikter To oppfylte FNs bærekraftsmål: Høy livskvalitet og levende og inkluderende samfunn
Lære mer om natur og være i naturen	Klima og miljø har høy prioritet
Praktiske prøver, være mindre i klasserommet Praktiske studielinjer sammen med næringslivet. Studie m/praksis, dobbeltløp, læringsfellesskap om utviklingen i andre kommuner	Mer praktisk skole
Bedre på å tilrettelegge for arbeid for alle. Mangfoldig arbeidsliv i distriktene	Vi har levedyktige lokalsamfunn i fylket, med arbeidsplasser og effektive byer/tettsteder
Desentralisert studietilbud Realistisk kompetansekrav ift. det de skal utføre	At skoler og helsetilbud styres etter opplæringsloven og kompetansekravene i bøker og ikke økonomi
Rammeverk for familier - forebygging	Fokus på kvinnehelse Gode og trygge arbeidsplasser. Sykehus trygge med fødeavdeling i Elverum og andre steder
Behovsprøvd utdanning - næringslivet hva trenger vi?	God og sammensatt tilgang til kompetent arbeidskraft
Nyetableringer - tilflytting	Snu sentraliseringstrenden: tilflytting til distriktene, gode kollektivtilbud, desentraliserte utdanningstilbud, få flere barn
Fylkeskommunen tar ikke ansvaret sitt - økonomi	Utenforskap har blitt innenforskap
Vil Innlandet bruke mulighetene? Klar retning - hvor går vi?	Vi har klart digital pågående omstilling og muligheter Forebygging i fokus (samfunnsøkonomi)
Jobbe for at flere hus som benyttes som fritidsbolig kan selges til nye innbyggere Boligpolitikk	Forskjellige type boliger, mindre leiemarked. Lys i flere vinduer.
Økt inkludering	Humant, flerkulturelt og inkluderende, Et samfunn med plass til alle + økt

	raushet. At regionenes ulikhet blir sett på som en verdi for Innlandet.
Tilrettelegge for økt reproduksjon. Småbarns politikk - stimulere til flere barn	Ikke alderssegregert
Skape moderne, mobile kompetansearbeidsplasser Killerinstinkt - få ballen i mål Skape arbeidsplasser lokalt, plasser for kontorfellesskap. Omskolering og tilrettelegging flere utdanningssteder. Utdanningspolitikk	Mentalt tilstedeværende samfunn som henger med i utviklingen. Levende samfunn. Et mangfoldig Innlandet der innbyggerne får brukt ressursene sine. Meningsfullt arbeid. Et vakkert vitalt og teknologisk samfunn, gjerne med mange Ukrainere
Økt regional mobilitet	Nærhet til alt - overalt. God digital infrastruktur for alle. Timesavgang med kollektivtransport. God infrastruktur, mindre godsbiltrafikk
Bevisstgjøring - sørge for å utdanne folk og utvide horisonten Fokus på muligheter heller enn begrensninger	God økonomi i landet Økt tilflytting - økt innvandring
Inkluderende: alle må bli hørt, alle med, jobbmuligheter	Inkluderende samfunn Samfunn uten krig. Et samfunn basert på mer tillitt og mindre kontroll Legge til rette for at alle kan delta i demokratiske prosesser Alle i samfunnet føler tilhørighet i den grad de ønsker
Arbeid til flest mulig Inkludering i arbeidslivet	Jobbmuligheter lokalt. Flest mulig i jobb
Teknologi, Transport, Infrastruktur	Kollektivtilbud til alle pendlere, elever og alle Innovasjon i teknologi og bærekraft
Redusere handelslekkasje - satse på lokale butikker	Aktiv turistnæring
Flere togruter, flere kryssingsspor, oftere avganger, flere stoppesteder, korrespondere med buss, togene må kjøre raskere	Flere togruter
Flere gründere, innovasjon, heie på de som har nye ideer (drepe bygdedyret), Lage gründerfellesskap m/kontor og mentorordning, Tilgang på risikokapital: Fond, låneordning med garanti Skattefordeler til bedrifter som tilbyr finansering til gründere	Gründerånd, strebe etter "verdensledende", ikke "bare" kretsmester Høy trivsel og faglige utfordringer, individuelle muligheter Sømløst samfunn
Enklere å velge miljøvennlig	Levende bygder m/mange innbyggere, mindre utenforskap, mindre individorientering, mer fellesskap. Større befolkning i bygder
Inkludere innflyttere, forene det tradisjonelle og det nye, verdsette mangfold, gi rom for å utfolde seg, sørge for at alle får bidra med sine styrker inn i samfunnet, jobb mot et felles mål, dyrke positive	Levende lokalsamfunn som bevarer og dyrker tradisjoner. Mer interkommunalt, interregionalt og

holdninger og verdier, inkludere alle generasjoner, styrke den frivillige sektoren, fremheve verdien av frivillig arbeid	internasjonalt samarbeid. Et samfunn som bygges gjennom et sterkt samarbeid mellom generasjoner.
Sterkere fellesskap og levende lokalsamfunn	Større integrering mot Osloregionen. Bo på bygda, jobbe i byen. Sterkere tilflytting.
Flere arbeidsplasser	Trygghet, solidaritet, aktiv næringspolitikk lokalt Spredt tjenesteproduksjon Sterke kompetansemiljøer på bygda - desentralisert
Bærekraftig	Generasjon gira har oppdaga Folldal - region Innlandet Grønn gruvedrift

5.2 Vegene til fremtiden i regionene Lillehammer, Midt- og Nord-Gudbrandsdalen- tabell med innspill

Vegen dit (strategier)	Muligheter (mål)
Attraktive arbeidsplasser. Teknologiske arbeidsplasser. Andre energikilder. Barnehageplasser Skoler med godt skoletilbud. Bomuligheter leilighet/hus. Gode fritidsaktiviteter til barn og unge. Offentlig bistand til bolig/leilighet-bolig	Dit alle vil flytte til
Alternative opplæringsmodeller - tilgang på likt utdanningstilbud. Eks voksnes læring vs. Utdanningstilbud ungdom. Fjernundervisning vgo. Livslang læring/voksnes læring - karriere Innlandet. Mer desentralisert eller digital utdanning. Nye modeller for opplæring i samarbeid med partene i arbeidslivet. Læring i bedriftsvirksomhet. Forsterke samarbeid mellom kommuner - økte stillinger og sikre kompetanse. Oppgavefordeling mellom yrker. At flest mulig kan delta i arbeidslivet (også de utenfor). Forsterka fokus på å bli attraktive arbeidsgivere	God tilgang på arbeidskraft Attraktive arbeidsplasser og bosetning i hele Gudbrandsdalen. Attraktive arbeidstakere
Digital oppslagstavle for formidling av frivillige/frivilligoppdrag. Mangfold og inkludering - tilskudd som forplikter offentlig næringsliv og frivillighet til varig drift	Vi tar vare på hverandre Frivillighet Inkluderende: "Eit stæille for æille"
Fjernundervisning vgo. Økt fleksibilitet, økt tilbud. Felles basefag, digital undervisning spesialfag. Arbeidspraksis. VR-teknologi Kobling utdanning næringsliv - Kongsbergmodellen	Hele fylket likt utdanningsløp. Flere kompetansearbeidsplasser Studietilbud som er fremtidsorientert. Godt nok med ressurser i skole. Fokus læring. Samarbeid overgang skoler. Inkludering skole/fritidstilbud
Mer forpliktende samarbeid på tvers av kommuner IFK må ta en koordinerende rolle: mobilitet, utdanning, utenforskap, helse, kultur, fjellet, plan	Alle tema felles planer
Huber og innovasjonssentre som samlingsplass. Husbanken: mer treffsikre ordninger, utprøving i distriktene. Bygge tun for voksne folk som kan bo sammen	Et mangfoldig og inkluderende samfunn. Det gode liv med frihet i jobb og mobilitet. Kort veg fra kontor til skiløypa. Tilfredsstillende kollektivtilbud Alle som ønsker har sosiale arenaer og fritidsaktiviteter. Urbane kvaliteter med møteplasser og kulturtilbud
Stedsuavhengige arbeidsplasser, alle offentlige må vurdere om jobb er stedsavhengig	Gode på teknologi. En region/fylke der det er lagt til rette for stedsuavhengige arbeidsplasser.

Styrke koordinering av samarbeid skole-bedrift og lære-plasser jf. opplæringsloven. Bruke hospiteringsordning mer skole - bedrift	Et fylke som prøver ut nye modeller for desentralisert utdanning i samarbeid med næringslivet. Forutsigbare skolestruktur Variert og desentralisert utdanningstilbud
Interkommunalt samarbeid	Større grad av samarbeid på tvers av kunstige grenser. Samarbeid på tvers av kommuner Sømløst
Ungdommens kommunestyre Møte barne- og ungdomsengasjementet på en god måte. Styrke ungdomsråd Ungdomsråd får en viktigere stemme inn i kommunestyret og administrasjonen	Økt barne- og ungdomsmedvirkning i politikken. Mange møteplasser for barn og unge, og unge voksne
Desentraliserte regionale utdanningssteder: sykepleiere, lærere. Opprette flere yrkesfaglinjer tilpasset næringslivets behov. Utdanne flere fagarbeidere, f.eks. fagbrev på jobb. Styrke regionale utdanningsvalg på vgo. Omgangslærer v/ opplæring Bruke opplæringskontoret til å gi grunnlaget	Gode utdanningsmuligheter nært der du bor
Førerkort fra 16 år Selvkjørende bilder/skoledrone Samle skoler i sentrum Samle "alt" i sentrum	Regionsenter styrkes Attraktive sentrum Gode offentlige tilbud. Gode og varierte fritidstilbud for barn og unge. Trekklaster for ungdom: livsstil med randonee, hundekjøring, klatring, friluftsliv mv.
Grønne mobilitetsløsninger Felles markedsføring og merkevarebygging Bruk av flere eksisterende togstopp/stasjoner. Slutte med tomme busser til faste tider. App-løsning for bestillingstransport. Effektivt kollektivtilbud: flere avganger for tog og buss. Ungdomskortet på tog og buss.	Blomstrende dynamisk og grønt reiseliv fylt med opplevelser kultur og arrangement Mobilitet - enkelt å komme seg til/fra. Effektivt kollektivtilbud til arbeid og skole.
Forståelse og fokus på ungdomskultur: ungdomskonferanse Sikre ungdomsmedvirkning alltid	Forståelse og fokus på ungdomskultur og utvikling Flere unge enn eldre. Mangfoldig fritidstilbud. Mer by på bygda. Ungdomsmedvirkning = tilflytting. Mer by på bygda. Levende bygder
Befolkningsvekst: tilby flyttepakker med førerkort, prøvebo, tilskudd husbygging og barnehage. Ikke kun rekruttering, tilflytting - også stabilisering En skolestruktur som tar hensyn til bosetning - beholde 16-19 åringer i bygda i disse viktige årene	Alltid tenk at noen bør komme tilbake Mulighet for å bo i alle grender om en vil. Lys i husa. Mulighet for de unge til å starte sin utdanning på hjemmeplassen. En skolestruktur som tar hensyn til bosetning.

Endre normtallsmodellen årlige svingninger. Vgo nær hjemmet, i alle fall godt kollektivtilbud, pendlertog: elevene skal velge det de vil der de vil	Godt kollektivtilbud slik at unge ikke må på hybel. Legge til rette for å beholde ungdom i nærmiljøet ut vgo.
Enklere mobilitet, bildeling, bestillingsruter, "hent meg", fleksibel offentlig kommunikasjon: store-små busser, tilpassa anbud bedre enn kapasitetsutnyttelse	Enklere å flytte på seg i, til og mellom regionene. Bedre kommunikasjon i Otta-dalen
Må gi de unge tilbud om idrett sommer/helge-jobb, kultur, jakt/fiske mm.	Rikt på næringsliv innen teknologi, reiseliv og landbruk.
Attraktive arbeidsplasser: skape arbeidsmiljø med kontorbygg og kartlegge mulige lokasjoner for næringsklynger. Finne ut hva slags fortrinn vi har akkurat her for videreutvikling av kompetansemiljø og teknologi (natur, kultur og identitet)	Norges grønne motor. Skal bli "der alle vil flytte til". Rekruttering til gårdsdrift. Bedrift- og næringsutvikling. Variert arbeidsliv også tilbud for de med høyere utdanning. Etablere/tilby lokaler til satellitt-kontor fra større selskap. Bruke og utvikle naturen - komparative fortrinn
Frivillighet: Kommune som katalysator: ressurs, utstyr og arenaer. Frivilligheten skape ambassadører for lokalsamfunnet Fleksibel, modulbasert videregående opplæring	Sterk frivillighet
Redusere turisme i utsatte områder Styrke regionsenter innen visse områder	Gode lokale tilbud til opplæring både i grunnskole og videregående Grønt, bærekraft Kompetanse-lokalsamfunn, innovasjon Sterkt Gudbrandsdal. Satse på kunnskap.
Utvikle innovative helsetilbud Innovative helse- og omsorgstjenester Arbeidsplasser Samarbeid på tvers av skolene, kommune, fylke og næringsliv	Tilstrekkelig helsetjenester. God kompetanse (helse/oppvekst). Skole og næringsliv hånd i hånd. Interessante arbeidsplasser for blant annet ungdommer. Aktivitet skole og idrett hånd i hånd. Natur og reiseliv hånd i hånd
Bygdevekstavtale Desentralisert utdanning: Opprettholde et desentralisert utdanningstilbud med variasjon og som er tilpasset eksisterende og fremtidig næringsliv. Kommunal råderett: La kommunale vedtak og prosesser bli gjennomførbare uten innsigelsesmyndighet. Ikke røre kommunenes inntektsgrunnlag	Befolkningspyramide snudd opp ned mot dagens utvikling
Bofelleskap og nye konsept for nye levemåter i alle livssituasjoner. Regulering og planer for leiligheter i sentrum, eldre får tilskudd for å selge og flytte	Fleksible boløsninger. Bokollektiv for eldre
Bruke lokaler på videregående som HUBer for utdanning og arbeidsplasser. Skole HUBer for fleksibelt opplæringsystem.	Fleksible/digitale løsninger som gjør det mulig å jobbe og/eller utdannes overalt. Integrert studietilbud mellom næring og utdanning. Et sted der ungdom føler seg hjemme
Grønn resept	Natur på resept

Nytt vern: Bruker lokalt næringsliv for å styre ferdsel. Kommuner som nasjonalparkvert kompenseres.	Grønt, Bærekraft Kompensert for vern av natur Eierskap: næringsliv, landbruk og natur
Styrke frivillighetsliv og lag/organisasjoner = møteplasser	Nære og varme lokalmiljø - møtesteder

5.3 Vegene til fremtiden i regionene Hamar og Kongsvinger – tabell med innspill

Vegen dit (strategier)	Muligheter (mål)
Variert boligtilbud med kollektivmuligheter - må samarbeide på tvers av regionen. Skole og utdanning: Universitet, kompetansearbeidsplasser, kollektivtransport	Alle de grunnleggende tjenestene fungerer Attraktivt for unge med muligheter for utdanning, bolig
Mulighet for å leve miljøvennlig - god infrastruktur Endringsvilje	Det satses på de områdene vi kan være best Et sted å være stolt av og skryte av. Innlandet er det beste stedet å være for innbyggere og gjester
Næringsklynger, innovasjonsmiljø, tverrfaglig EU-prosjekt	Samhandling over kommunegrenser
Kulturtilbud Bake større kaker Det offentlige må se mer helhet - tenke større Tiltak: forsterke klynger mer samarbeid Mer kraft til hele regionen På tvers av regioner og bransjer Attraktivitet - økt satsning, trygghet for velferd	Satse sterkere sammen Økt innovasjon: sentrum for grønn industrivekst, nye næringer teknologi/bio
Regionale kulturtilbud. Regional utdanning: digital, livslang læring. Integrert bo- og arbeidsmarked. Helhetlig regional planlegging. Frivillighet, Lag/foreninger	Attraktive byer og tettsteder
Godt tjenestetilbud God variasjon arbeidstilbud Legge til rette for desentraliserte arbeidsplasser Fleksibilitet Utvikle allsidige arbeidsliv, samfunnsliv, kultur	Folk i alle grender Et sted ungdom vil flytte tilbake til
Regionalt forpliktende samarbeid Bevissthetskompetanse vann-nett	God vannkvalitet
Infrastruktur: veg, bane Forutsigbar skole- og barnehagestruktur	Attraktivt å bo og flytte til Attraktive idealsamfunn tross endret demografisk sammensetning Skape attraktivitet i hver by og tettsted Attraktive steder for unge å etablere seg
Bedre ressursutnyttelse Definere vekstsentre (regionsentre) rundt Mjøsbyen	Klarer å utnytte alle menneskelige ressurser Kommunereform sterkere byer At byene utvikles som by Godt samarbeid om det viktigste: infrastruktur, universitet og sykehus. Et omland rundt byene som vokser
Attraktivitet: spennende arbeidsplasser, privat næring og natur/fritid	Nyskapende Konkurransedyktig og fremtidsrettet næringsliv Omstilling til grønt og klimarobust samfunn Arealnøytralitet
Jobbe aktivt for at Innlandet blir prioritert i NTP: veg, bane, bypakke	Tørr å satse på endring og å ta plass

God og tilrettelagt infrastruktur. Infrastruktur: kraft, fiber, logistikk Infrastruktur for å jobbe digitalt.	Desentralisert utdanningstilbud. Arbeidsplasser tilgjengelig for alle. Satse på flere digitale arbeidsplasser for å forhindre fraflytting og å øke tilflyttingen
Innovasjon i skolen. Relevant utdanningstilbud. Inkluderende skole	Godt tilbud til de eldre basert på behov
Forhindre befolkningsnedgang. Være stolte innledninger og kreve vår plass og posisjon i samfunnet	Innbyggermedvirkning og -ierskap. Tørre å satse, ha troen. Ha kunnskap om mulighetene. Være stolte av Innlandet og alt det har å by på: natur, kultur, kunnskap
Ha satsninger på ulike næringsklynger Langsiktig felles næringsstrategi. Samarbeid på tvers av kommunegrenser God kobling mellom utvikling og næring. Utviklingsmidler til eksisterende næringsliv - Lytte til eksisterende næringsliv. Tilby grønn energi til bedrifter som vil flytte hit. Gode vilkår for gründere	Varierte og spennende arbeidsmuligheter. Infrastruktur for vekst: veg, bane, fiber, strøm og kompetanse
Læringsarenaer utenfor klasserom Familien i fokus	Alle fullfører skolegang Nærskole med alle tilbud. Balanse i arbeidskraftbehov og kompetanse
Strukturer som fasiliterer lik utvikling (uavhengig av foreldrenes posisjon) Landsbyen oppdrar barn Heldagsskole Skolemåltid	Alle har sin mestringsarena. Stor grad av inkludering. Mindre rusproblem. God psykisk helse i befolkningen (ungdom)
Skoleløp tilpasset barn/ungdoms utvikling (praktisk) Fritidserklæring	Gode oppvekstforhold. Alle barn/unge får fritidstilbud
Folk over alt Infrastruktur Digitale studier i vgo Samlingsbasert praksis. Stoppe nedleggelse av grendeskole. Stipend til borteboere i vgo - utvidet fra Lånekassen. Desentraliserte arbeidsplasser	Folk i bygdene Innlandet som reisemål, lage reiserute gjennom Innlandet
Samarbeid Fylkeskommunale instanser for å kommunisere på tvers av regioner. Kompetanse over tvers i Innlandet Dialog, møtepunkter, inkludering. Unngå at det blir by vs. Bygd	Opplevelse av å samarbeide Større samhold - jevnere fordeling til regioner av arbeidsoppgaver. Flere fylkeskommunale arbeidsplasser til hver region. Satsning på desentral utdanning. Stor variasjon i vgo-tilbud Landets beste elever Et forbilde for gode lønns- og avtalevilkår for lærerne
Fylkeskommunal mer utvikling Større potter til utvidelse Satse på å skape vekst, ikke bare tilpasse seg nedgang Prioritere næringsutvikling og utdanning. Fremme prosjektsamarbeid med private bedrifter.	Prioriterte utviklingstiltak, IFK er for forvaltningsorienter. Infrastruktur: Bedre veger, hver region avskåret fra resten, togpriser til Oslo Klimatilpasset infrastruktur Tilstrekkelig med fornybar energi

Næringstilskudd. Lærlingsgaranti. Flytte arbeidsplasser ut fra Mjøsbyene	Infrastruktur til ny "brensel" Arealnøytralitet - Gjenbruk av areal på andre måter Naturvennlige løsninger (raskere) Viltpassasjer
Frihet - levende bygde Bredbånd utbygging fylkeskommune/kommune. Kontorhotell i regionene. Samarbeid. Utlyse arbeidsplass uten fast sted	Frihet til å leve sitt liv. Mangfoldig samfunn Folkehelse Levende bygder med aktivt kulturliv Stolte innbyggere Lite/ingen utenforskap God oppvekst for alle Identitetsfølelse
Infrastruktur Prioritere vegvedlikehold fremfor å bygge nytt. Utvikle kollektivtilbud	God infrastruktur Varierte muligheter
Skole Tidlig innsats for å hindre utenforskap (barn/unge) Holdningsendring, hindre sosial reproduksjon	Gode skoletilbud Tverrfaglig samarbeid Desentralisert utdanningstilbud
Legge til rette for at vi utnytter råvarene som er hos oss. Næringskjeden Tilskuddsordninger som stimulerer til dette	"Se til Innlandet" Sirkulærøkonomi Vi utnytter de grønne ressursene godt Råvarer, kortreist foredling Norges landbruksvugge Best på foredling av råvarer
Mangfold av aktiviteter for unge for å forhindre utenforskap. Det gjelder også møteplasser Samhandling mellom tjenesteområder	Flere muligheter for etablering av økolandsbyer (bærekraftig vekst)
Tiltak Utdanning Økt næringsfokus Alternative utdanningsformer Mestring De unge må få ha en stemme i hva de ønsker Treffpunkter mellom næringsliv og skole Alternative utdanningsformer	Gode tilbud for barn og unge innenfor kultur og idrett Ungdom har fullført utdanning og er i arbeid
Kollektiv Persontrafikk på Solørbanen Flere bussruter Binde regioner sammen	Kollektivtilbudet binder sammen fylket
Mobilnett og bredbånd for alle Bedre kollektivtilbud på tvers av fylket	Infrastruktur At Innlandet er bundet godt sammen på kollektivtrafikk
Næringsutvikling - trenger tilgang til risikokapital	Mange nyetableringer Innovativt, næringsvekst
Desentraliserte høyskoletilbud i hele fylket	Stort høyskoletilbud. Allsidige tilbud: skole, arbeid, kommunikasjon
Økt satsning på sykkel-, fiske- og båt-turisme	Økt tilstrømning av turister som ønsker ro og stillhet
Tilpasset kollektivtilbud. Dele på felles utfordringer på mobilitet	Bussene må fortsette å gå. Økt mobilitet med tilpasset kollektivtrafikk.

	10 kr tilbud med buss om sommeren. Bo i kommunen, jobbe i byen
Veldig billig kollektiv - flere reisende - oftere/flere avganger	Enkelt å reise i og mellom regioner. Utbygd kollektivtransporttilbud
Flere offentlige arbeidsplasser i distriktene - økt kunnskap og mangfold i distriktene	Offentlige arbeidsplasser i distriktene.
Bedre tilpasset undervisning/utdanning Mer praktisk rettet Geografisk tilpasset Partnerskap m/bl.a. næringsliv, skole - sikre gjennomføring. Næringslivet inn i skolen og industri. Praktisk kunnskap for alle i hele skoleløpet	Skoler som fostrer mestring, læring og utvikling. Økt inkludering i skole/utdanning og arbeidsliv. Samsvar mellom behov, kompetanse og kapasitet. Sikre gode skoletilbud for ungdommene. Gode utdanningsinstitusjoner med tilbud til alle
Stimulere til videreføring av lokale ressurser	Økt videreføring i distriktene
Lage en workshopskole på ulike nivå + idrett, aktivitet	En trygg, god oppvekst for barn og unge
Muligheter til å bygge og bo. Tenke/jobbe ut fra Innlandets premisser. Gode distriktsentrum Få ned utenforskap: -God grunnskole og vgo. -Frivillighet - aktivt lokalmiljø	Levende distrikt og bygder. Et godt, trygt og spennende sted å vokse opp. Gode levevilkår på tvers av generasjoner
Akivitetsgebyr må ned. Frivillighet må inn i støtteordninger	Mulighet for aktivitet for alle
Få igjen mva når man bygger	Bo hele livet i Innlandet. Kunne bo hjemme mens man går på vgo - hvis man vil. Jobbe i Innlandet. Ta hvilken som helst utdanning i Innlandet
Ta i bruk ny teknologi - utdanning helse kompetansebehov	Få alle helsetjenester i Innlandet Tannlegevakt. Funksjonelle bo- og arbeidsregioner med spennende arbeidsplasser. Grønne arbeidsplasser.
Bedre kunnskapsgrunnlag	God forvaltning av rovdyr. Naturressurser bruk - ikke forbruk. Må være faglig kunnskap inn
Ny utdanningsmodell -fleksibilitet -tilrettelegging Nok bemanning i bhg og skoler Penger	Gode skoler, lærere. Oppvekst: Trygge oppvekstmuligheter Nok ressurser Gi gode minner

5.4 Veggen til fremtiden i regionene Gjøvik og Valdres og Gran kommune – tabell med innspill

Vegen dit (strategier)	Muligheter (mål)
Gjøvikbanen dobbeltspor Rv. 4 kortere reisetid	Bra vegger/infrastruktur
Hurtigbåt Mjøsa Gratis kollektivtilbud til: - yngre - eldre - lavinntektsfamilier Utvidet kollektivtilbud til flere steder og hyppigere avganger	Enkelt å flytte på seg Smidig mobilitetstilbud Fleksibelt og foretrukket førstevalg Kollektivtilbud til alle
Tilflyttermarkering a la Valdres/Hamar Gratis flyttehjelp Gratis bhg/SFO til barn nr. 2	Vekst i befolkningen God folkehelse
Desentralisert studietilbud: - utvikle et desentralisert tilbud i hele fylket Desentralisert studietilbud fag/høyskole	Rett kompetanse til et rikholdig arbeidsliv
Regjeringsbeslutning og penger Gratis skolemat	Mjøssykehus på Moelv Omsorg Oppvekst
Regjeringsbeslutning og penger	Nasjonal rolle: Fagarbeidere Nasjonalt senter for yrkesfag
Lobbyvirksomhet - fortelle hva vi er gode på Regional plan for industriell vekst og klyngeutvikling Regional plan for ny fornybar energi Lokale insentiv	Vekst i Gjøvikregionen innen industri og kompetanse Legge til rette for industriell vekst Overskudd på fornybar energi
Tydlig prioritering i NTP + Handlingsprogrammet ift. fylkesveg-prioritering	Ferdig utbygd infrastruktur i hele fylket En felles Mjøsby Rv. 4 Godt kollektivtilbud i hele Innlandet
Fritid/kulturopplevelser for unge voksne Utvikle større bredde i boligtilbud, pris og beliggenhet kvalitet i oppvekstmiljøet: - Barnehage - Skole - Fritid Jobb til begge Fleksible etter- og videreutdanninger	Bedre gjennomføring skole Flere unge innbyggere Flere som står utenfor utdanning og jobb skal med
Profilere studier i Innlandet som er viktig for grønn omstilling Stå samlet om målet - ikke være geografisk betinget Forskning innenfor grønn industri - må prioriteres fremfor andre bransjer/miljøer BHG + SKOLE: Flere barn og unge blir gode i realfag og velger realfag på vgo	Stor variasjon i yrker/jobber Ledende i verden på grønn industri Et sted for kompetanseutvikling og næringsliv Offensive: prioritere tydelig Innlandets styrker Næringer i vekst Gode på det grønne skiftet: teknologi og industri Tatt nasjonalt ledende rolle i en eller flere bransjer
Bestilling drosje til bussbillettpris Øst-Vest-forbindelse må styrkes	Gode kommunikasjonsmuligheter

<p>Bedre veger mellom byene Rutetabeller tilgjengelig for alle Redusert reisetid bane/buss Gode tilbud tilpasset når man har behov for å reise</p>	
<p>Tilrettelagte utdannings/utviklingsløp Livsmestring Mindre sektorisering, utfordre styringssystemet</p>	<p>Mangfold Ledende på inkludering</p>
<p>Fellesarena mellom utdanning og arbeidsliv Utdanning som løser fremtidens behov Oppstartstilskudd til bedrifter</p>	<p>Gode muligheter for å bosette seg i hele fylket Enkelt å etablere nye bedrifter, arbeidsplasser (også småskala)</p>
<p>Infrastruktur: Påvirkning nasjonalt: NTP, En pris hele landet, månedskort. Flybuss Digitalt: kontorløsning desentralisert. Økt bruk av kollektivtilbud. Oslo-Mjøsbrua - NTP: Gjøvik Oslo Lillehammer Bedre tog og busstilbud. Skole - næringsliv - Idrett</p>	<p>Infrastruktur: Bedre veger Bedre kollektivtilbud God infrastruktur kollektiv, veg, digitalt, varer og tjenester. Bedre fylkesveger Bedre kollektivtilbud også utenfor byene. Ny 4felts veg til Oslo og jernbane - Gjøvikbanen. Mer buss: Ungdom må komme seg rundt Fjernkontor/jobb</p>
<p>Verdikjeder videreforedler i Innlandet Bedre regelverk og system Bedre lønnsomhet i verdikjeder Omstrukturering av "systema" Alltid bærekraftig på <u>norske</u> ressurser Kraft: overskudd og tilgjengelighet</p>	<p>Det grønne Norge Likt for alle Til rette for bruk av naturen for alle Vi heier på hverandre - fordeler tjenester + kapital</p>
<p>Åpne mot arbeidslivet. Utveksling elever og lærere God tilrettelegging for barnefamilier Mangfoldig tilbud til barn og voksne. Arbeidsplasser for begge</p>	<p>Gode oppvekstilbud - bhg -skole - vgo</p>
<p>Binding og lagring av karbon gjøres økonomisk lønnsom</p>	<p>Karbonnøytralt & bærekraftsøkonomi</p>
<p>Robotisering Digitalisering AI</p>	<p>Omsorgstilbud uansett hvor du bor</p>
<p>Fagmiljø for lærere. Læreren veldig viktig for god skole. Bredt linjetilbud - attraktivt. God mobilitet. Åpne skolebygget for lokalsamfunnet. Ta i bruk arenaen</p>	<p>Næringsliv mye tettere inn ift. HUS - skolegangen Desentralisert utdanning - kan gå på den linja de ønsker</p>
<p>Utdanning Klynger, nettverk: samarbeid næringsliv, utdanning Digitale muligheter Studieforbedrende, yrkes: fleksibilisering av utdanningssystemet. Samhandling og strukturer for å dele kompetanse offentlig/privat sektor. - Frigjøre arbeidskraft i begge sektorer. - Omstillingsevne - Nye arbeidsformer og type arbeidsplasser For å få nok kraft i Innlandet</p>	<p>Fleksible og relevante kompetansemuligheter (lære hele livet). God utdanning uansett hvor du bor.</p>

Risikokapital - jobbe med næringslivet. Kompetanse - desentralisert utdanningstilbud - arbeidslivets behov	Spennende desentraliserte arbeidsplasser Spennende arbeidsplasser
Infrastruktur: veg, bane, fiber, kollektiv, gods	Digitalisering Gode og trygge veger & kollektivtilbud til/fra akt./utd.-tilbud. Lett å forflytte seg
Gratis kollektiv for de under 16 år Billig månedskort for hele Innlandet	God infrastruktur: veg, vann/avløp, internett, utdanning/kompetanse. "Alle" kommer seg enkelt rundt i fylket, selv uten lappen
Variert fritidstilbud for alle generasjoner. Interkommunalt samarbeid - sammen har vi alt. Mer universell utforming - inn i planer. Flere jobbspesialister hos NAV. Mindre porteføljer hos de som jobber hos NAV. Samhandling (NAV - kommune - vekstbedrifter) Se den enkelte	Mindre uførhet - ta i bruk mer av restarbeidsevnen. Lokale møteplasser er en naturlig del av samfunnet. Alle skal kunne delta og ha aktive meningsfulle liv: jobb, kultur, utdanning, infrastruktur - dette fungerer bra. Vi fanger opp arbeidskraftreserven (utenforskap). Vi utdanner folk til jobb - ikke ledighet. Kompetanseutvikling på alle nivå fra kompetansebevis til PhD. Utdanning - kompetanse- og utviklingsmuligheter (innovasjon)
Bedre infrastruktur, kollektivtrafikk, bredbånd Spørre de utenfor hva som skal til for at de skal flytte til Innlandet	Attraktivt og bo og leve - tilflytting Arbeidskraft/-ressurser til Innlandet Flere valg på hvor man kombinerer bo, utdanning/jobb Arbeid foregår i hub'er og lokale fellesskap Innlandet påvirker sentrale myndigheter bedre enn i dag. Plassen til å se til for innovasjon, datasikkerhet og matsikkerhet. Tilflytting
Estetiske rammeverk og møteplasser Regional kraftsamling Naturkapital - humankapital - politikk, forvaltning Enkel transport, fleksibel Møteplass for alle "bibliotek" kultur mm.	Attraktivitet ift. nye innbyggere Gode offentlige tjenester Flere folk og tilbud/aktiviteter i regionale sentra Regionale sentra med tilbud: - Kultur/idrett - Helse Attraktivt for ungdom: inkludering, mobilitet, møtesteder/aktiviteter
Arbeid som ikke trenger kontorsted "Oslo"	Grønne arbeidsplasser God tilgang på kompetanse Økonomi: bygge hus/leiligheter Hvem kan gjøre hva Digital tilgang

Kultur/frivillighet: - Gode møteplasser - Bruke frivillige som ressurser i offentlig sektor	Samordne tjenester
Offentlig tilrettelegging for frivilling innsats Møteplass for ting skjer	Kultur for frivillighet
Arbeidstid og lønn, fleksible ordninger for friske pensjonister	God livskvalitet hele livet